МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лаьххьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 107 (4275). ШИНАРДИ, 6 сентябрь, 1966 шу. Мах 2 кап.

ЭКОНОМИЧЕСКИ ПРОБЛЕМАШИ КЕПАЙОАЗУВИ

Мехка вахаре кIоарга хувцамаш ду боахам хьалбеча кулгаллара вай парте юкъекхухьача эргалочаша. Планированеи экономически стимулированеи кердача системо йоккхий торонаш хьаелл общественни производства эффективность лакхъара, советски наьха творчески инициатива дегIакхувлара..

Советски Iаьлал даьннача хьалхарча шераш ке а аьхал В. И. Ленина: «...Вай е безам болаш йола эргало кIоаргагIа ме хул, дуккагIа лакхле деза цунцара хьашт а сакхетамера гIулакх а, из ланза дарг ца хиларах тешабе беза керд-керда миллионаш а итташ миллионаш а». Боахама реформа чакхйоаккхача дуккха нах юкъеоза р, деррнгача халкъо экономически керда хIамаш лохача хьинаре дакъа лаларца города а юрта а къахьегамхой безам дукхагIа хилийтар — вай кепайоазон, радио, телевидене лоархIаме декхар.

ХIанз кердача системах болх бе йолаенна й 700 гаргга промышлени предприяти, кердача тайпара доал дара коллективни опыт Iоаеш латт иштта гIишлошъеча, юрта боахаме, торговле, транспорте. Производствана кулгаллара, экономически балха, материальни стимулироване керда формаши методаши оттаеш латт, производства процесс лелача хана къаьгагIа хьагучалувл наха юкъера социалистически гIулакхаш. Из долла хIама ше маларра Iомале, тахка, вIашагIтоха, процессе шерра юкъелахьа дезаш да.

Цу темаша лана а йоагIаш гуччахьара моттиг доаш дуккхача централньнии моттигерчеи газетий оагIош тIа. Масала, теркалде доагIаш да «Ленинградски правдо» язъаьр. Цо массе оагIорахьара хьахьокх кердача тайпара беча балха опыт, хьаелл боахама реформа е кийчлуш йолча кхыча предприятей практикана цо еш йола воздействи. Экономически дешаш дувцара редакце юкъеэзаб кхетам бола дуккха автораш — Iилмахой, экономисташ, инженераш, партийнии боахамеи кулгалхой, болхлой-новатораш. Эргалонаш яра гIулакх иштта лел, рентабельность лакхъяра, йиза боахама расчет юкъейоалара, материальни стимулаш чIоагIъяра тIаерааьча сакъердамерча экономически экспериментех дувцаш йола, чулоацам дика болаш йола статьяш араьннай «Волжская коммуна» яхача куйбышевски газета тIа а дуккхача кхыча изланеш тIа а. Цхьабакъда, хIана укх сахьата уж темаш кхычарех дIахьокхаяь ювцаш йолча статьяех кхоачамбаь Iийпал дуккха республикански, областной, городской газеташ. БIезига ераювл моттигерча опыта цIенхаштта анализ еш йола материалаш.

Боахама реформо доккхий хувцамаш ду экономически стимулироване методашта юкъе даьлца Iеш, общественни отношеней сферана юкъе а. Цо хьехаду къахьегамхой эггара бIаразагIа дола хьашташ, воздейства ю наьха хьакъалашта дегашта. Цулухьа вай кепайоазоно, технико-экономически хувцамаш, боахама кулгаллечара кердадар хьахьокхаш, цунца цхьана хьахьокха деза, из кердалар советски наьха духовни вахара, цар настроенена, психологена мишта Iатк. Укхаза хьалхара гIанаш даьхал, масала, «Ленинское знамя» яхача московски областной газето. Цун оагIонаш тIа гучайийннай предприятей коллективай хIанзара башхалонаш къаьгга хьахьокхаш йола статьяши корреспонденцеши, цу тIа ювц юкъарча гIулакха хьалхара лакха боахама бехктокхам хетаргболча уйланца къахьегамхой хьалкхебара даькъера заводской партийни организацей опыт.

КПСС XXIII-тIа съезд хинначул тIехьагIа предприятей, министерствай, ведомствай пхе шера планаш оттаяра шерра кийчо е йолаелар, хIаьта цо кхы тIа а новкъостал дир экономически болх чIоагIбара, производства кхоачамаш лахара. Вай кепайоазоно шерра хьаллаьцар укх тайпара девиз а йолаш московски заводий хьалхалаттараша дIалоладаь патриотически гIулакх: «Дерригa кхоачамаш — пятилетка плана чу!» Дуккхача республикански областнойи изланеша лаьрххIа леладу паччахьалкхен заланеш толаме кхоачашъяр, продукце дикал лакхъяр, керда хьалъеш латта гIишлош сихагIа йистейхар духьа лоаттабеча къовсамца дувзаденна дола дешаш. Халахете а, цхьайолча газеташа хIанз а тIехьа кIеаига хьехаю уж темаш. Цу тайпара материалаш нагахьа гургьиц хьона, масала, «Советская Киргизия» яхача республиканеки газета тIа. ХIаьта а, хьалхарча ах шера итоге гаша хьахьокх, республике хьалдеш дола капитальни гIирсаш тIехьадиса хилар, дуккхача предприятеша заланеш кхоачаш ца еш хилар. Цхьайолча редакцеша хIанз а йитаяц гIулакхалара шсай кампанейски уйлаш, саггота хьалхашка этта гIулакх хьаллаца а гIерташ, сихха кийчйий массехк статья кепа а техе, цул тIехьагIа селхаь а тIехьа шоаш язлаьр дицдеш, экономически дешаш леррагIа ца лелалеш йола моттигаш. Масала, «Пензенски правдо» наг-нагахьа мара яздаш кхоачамаш оарцагIдахарах, экономически балха тIарча кердачох.

Советски наха къахьегама толамаш а доахаш йола пятилетка. Социалистически яхье хьалхалаттараша гIулакхаца хьахьокх экономикера кердалар лохилга производственни практикаца мишта вIашагIлувза деза, пятилетка хьалхарча шера план кхоачашъяр духьа къовсам мишта лоаттабе беза. Производства новаторий опыт боккхача маьха я массанена а, цулухьа вай деной турпалех денгара денга дувца дезаш, хьаIомае езаш йола образец а лоархIаш, новаторий къахьегама методаш хьаелла езаш да кепайоазув, радио, телевидени. Хьалхалаттача наха карагIдувлача творчески хIамаех, предприятешка, гIишлонашка, колхозашка, совхозашка хьахулача кердачох, коммунистическичох йола къаьгга материалаш кийчъяра юкъеоза беза публицисташ, писателаш. Газетий оагIонаш тIара зе яллал моттиг даца еза боахама партийни кулгаллара практиках, социалистически яхь вIаштIехьъяккхара, лакха политически сакхетами къахьегамца коммунистически гIулакхаши хургдолча уйланца къахьегамхой хьалкхебара даькъе хьаIомае мегаргйолча опытах йолча материалаша.

Вай пресса лоархIамегIарча башхалонех цаI — дуккхача наха дакъа лоацаш, халкъал доаллаш из хилар. Рабкораши селькораши деятельни, инициативни нах ба, доккха новкъостал ду цар редакцешта. Свердловски областерча болхлой корреспонденташа предложени еннай Советски Iаьлал даьнна 50 шу дизара хетаьь «Пятилетка доше фонд» яха копилка хьае аьнна. Цар далу доал ца дара, рузкъа доалара духьала, паччахьалкхен ахча, бедал, материалаш кхояра тIехьа. Цa керда гIулакх хьал а лоацаш, редакцеша пайда эпа бева рабселькоровски рейдех, постех, общественни хьажарех — экономикана юкъера кердадар шерра лахара беча массови балха массе тайпа средствах.

Кепайоазон болх толаме хургбац партийнии советски органаша из шерра хьаллоацаш хилча мара. Цар хестае а дегIакхувла а еза журналистий, рабкорий, селькорий инициатива, кепайоазон тIа арадаьннар пайда боалаш хилийтара йоакхо дукхагIа е еза цар.

Экономика хьалъеча кердадар, прогрессивни дар хьаллоацаш хилар — берригача журналистийи вай пресса активистийи сийлахьа декхар.

(1966 шера 2-ча сентябре арадаьннача «Правда» передовая).

АРХАНГЕЛЬСКИ ОБЛАСТЬ. Дукха ха яц Коряжма къилбаседерча Вычегда яхача хи берда йиста тIа илла зIамига юртилг хинна. ХIанз из дукха а эзараш нах баха йоккха поселок я. Укхаза бахаш а болх беш а ба Котласски целлюлозно-каьхата комбината болхлойи специалисташи. Цун продукци — целлюлоза, каьхат, этилови спирт — вай мехкарча а доазол дехьарча а бIаьш долча адресегIа дIаух.

Къилбаседера вампал дIахо а дегIаухаш латт. Ка маьхала а ювлаш хьалъеш латт цун мхоалагIа аргIа. Ер шу чакхдоаллаш болх бе йолалургйолаш я йоккха дахчан-хьаьса плитай завод. Чуйнка хьалъеш латт фенольни завод.

СУРТА ТIА: фенольни завод хьалъеча майда тIара дIахьежача, укх куцехьа я Котласски целлюлозно-каьхата комбината хьалхарчеи шоллагIчеи аргIай корпусаш.

А. Вилачева сурт.
ТАСС фотохроника.

ОКТЯБРА НАКЪА ДОЛХАШ

Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза колхозахой хIанз сихбенна, шоай хьинар ца кходеш гуйран балхаш деш ба. Гуйран балхех керттера цаI ба лаьтташ кийчдар. ХIанз колхозе планах аьба аха дезача 643 гектар лаьттах 171 гектар аьхад. ХIаьта шоалагIа дувш долча ялаташта лаьрхIа 365 гектар лаьтта аьхад, планах аха дезача 470 гектар лаьттах. Ала дезаш да колхозе ди тIехьа из болх сихбелга. Гурахьа дувш долча ялаташта лаьрхIа оахача лаьтташ тIа хIара гектара тIа цхьацца центнер калийни удобренеш тах. 220 гектар лаьтташ цу хьисапе тоадаь даьннад колхозе. ХIара гектара тIа 30 центнер а юллаш 64 гектар хулача кхай тIа моттигера удобренеш ехкай. Лаьтташ ахара балхаш укх колхозе групповой методаца ду. Цу тайпарча методаца лаьтташ ахаро йиш хулийт аьха даьннача лаьтташ тIа шоалагIча дийнахьа дискования яра балхаш де а лаьтташ ахара дикагIа тIахьожам лоаттабе а. Хьинаре къахьегарца белгалваьннав колхоза дикагIа вола механизатор Доронин Иван Семенович. Норма 5,2 гектар мара йоацаше цо 6 гектар лаьтта оах сменах. Цу шин новкъоста тIехьа ца виса гIерташ къахьег механизатора Гольцов Петр Ивановича а. ХIара сменах 5,5 гектар а кхы дукхагIа а лаьтта оах цо. Иштта дика къахьег лаьтташ оахача А. Ващенко, П. Тройнялова, В. Колотухина, кхычар а. Шин сменах оах лаьтта.

Белгалде деза колхозе оаха лаьтташ кIоарка а юкъе йовкъаш ца юташ а оахилга.

Сурта тIа: лаьтта оахаш латт.
И. Плиева сурт.

ЧАКХЪЯЬННАЙ РЕМОНТ

ВIалла ца хиннача тайпара дикеи сихеи чакхъяьккхар капитальни ремонт Грозненски химически комбинатерча № 1-101 йолча цехе. Ремонт дIайолаяь хьалхарча деношка денз айхха бувзам эттар ремонт еча монтажникаштеи цеха коллективаи юкъе. График толха ца еш дир дерригa балхаш. Ремонт еш тоайир пиролиз еш йола массехк пишк. Лакха дикал йолаш да дерригa балхаш. № 103-V, VI йола пишкаш балха юкъейоалаьчул тIехьагIа ремонт яьча «Грознефтехимремонтстрой» треста № 1 йолча гIишлой-монтажни управлене монтажникашта ремонт сихеи дикеи йистеяккхара баркал оалаш «Молния» арахийцар химикаша.

Царна тIехь-тIехьа эксплуатаце дIаелар кхы а ши пишк. Ремонт ешшехьа цеха коллективо пирогаз лоаттайир спирт доахача цеха хьалхарча очереда.

Къаьстта дика вIаштIехьбаьккхабар монтажникий болх нов. В. Шмелев начальник волча участке. Лакха дикал йолаш чакхдаьхар деррига балхаш нн. Ширшиков, Клесов керте латтача слесарий-монтажникий бригадаша. Царел тIехьабисацар слесарий бригадашта юкъебаха нн. Емкужови Соломатини керте латта аппаратчикаш а. ТIехника, ханал ши ди хьалха цIенйир цар отстойникаш, емкостей холодильникаш.

Ремонт лакхача темпашца чакхъяккхарах спирт доахача цеха шоллагIа очередь ший ханнахьа йолаялийта йиш хилар.

Н. СЕРГЕЕВ.

ЦIАЬКХА А ХЬАЛХАРА МОТТИГ

МалгIабика мехкдаьттахой шоатта дийнахьа гулбелар Чкалова цIерахча клубе. Укхаза хилар мехкдаьттахой денна хетаьь торжественни собрани.

МалгIабика мехкдаьттахой цIей даькъала дийнар парте горкома секретара нов. И. А. Сурхоева. Цо белгалдаьккхар пятилетка хьалхарча шера къахьегамхоша дика толамаш доахаш хилар. Мехкдаьтта промышленноста предприятешта юкъерча еррнгсоюзни укх шерарча социалистически яхье вIаштIа кхоалагIа хьалхара моттиг яьккхай «Малгобекнефть» НПУ коллективо. СССР мехкдаьтта доахача промышленноста Министерства викало «Малгобекнефть» управлене начальникага, нов. С. А. Плиева дIаелар Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара-кара тела цIе байракх.

Города дикагIболча мехкдаьттахошта елар Сийлен грамоташ, массехк бIаь сага елар ахчан премеш.

Собрани яьнначул тIехьагIа художественни самодеятельноста коллективо доккха концерт оттадир гулбеннарашта. ХIаьта кIирандийнахьа кердача города культура парке хилар спортивни цIей.

А. ГАДАБОРШЕВ.
тха собкор.

ДИКА ЛЕЛ БОЛХ

Доккхий толамаш даьхад Октябра сийна къахьегама вахте эттача грозненски тепловозникаша. ХIана а денгара денга совдувл къахьегама толамаш.

ДоархIаме рейс йир самардийнахьа машиниста нов. Чернеца. 800 тонн боарамал совгIа мухь тIабола мехкдаьтта состав тепловоза цхьан секцена ах сахьат хьалхагIа ший метте дIакхачийтар цо.

ТIехдика рейсаш яьй машинисташа Бормотов Александра, Дудургов Султана, Боков Сулеймана, Симоняк Павела, кхычар а.

Сентябрь бетта хьалхарча деношка дIайигай 25 беза мухь кхухьа состав, дIабихьаб итт эзар тоннал совгIа халкъа боахама мухь, кхедаьд бархI тонн дизельни доагор.

Г. АНОХОВ.

Шекара свекла чуэца ха тIакхаьчай хIанз еррнгача республике. Урус-Мартана района «Красноармейский» яхача совхоза болхлой а болабеннаб хьувкъаяь шекара свекла чуэца. Совхоза шоллагIча отделене А. Мацаева звенона болх беш йолча гектарница Дацаева Сацийта лелае хьайийцача шин гектара тIа геттара дика хиннай шекара свекла. Цо кхель свекла хIара гектара тIара 300 центнер совгIа яргхиларах лог тийша ба отделене кулгалхой. ХIанз ше кхеяь шекара свекла чуэца йолаеннай гектарница Дашаева Сацийта. Эггара хьалхара 25 тонн шекара свекла дIаеннай цо паччахьалкхенна.

Отделене механизатораш планах 4600 тонн шекара свекла паччахьалкхенна дIачуяла езаш ба. 5600 тонн шекара свекла паччахьалкхенна дIачуяла социалистически декхараш тIайийцад отделене болхлоша.

Хьалхара бIаьш тоннаш свекла дIаеннай хIанз паччахьалкхенна. Свекла хьаяьккхача маьлхе а ца идийташ заводе дIахьу.

Сурта тIа: гектарница Дашаева Сацийта ший участка тIара шекара свекла чуэцача болх беш я.

И. Плиева сурт.

ЛАЬТТА ОАХАШ ЛАТТ

МалгIабика района «Ингушский» совхоза механизатораша хьинаре къахьег гуйран балхаш деча. ХIанз уж зяба а гурахьа дувш долча ялаташта а лаьтташ оахаш ба.

Совхозе хIанзале 3,5 эзар гектар лаьтта аьхад. Совхоза цхьоалагIча отделене аха деза 1030 гектар лаьтта, цох 360 гектар аьха даьннад. ШоллагIча отделене деррига аха деза лаьтта 1750 гектар да, хIаьта хIанзале аьхад 1312 гектар. КхоалагIча отделене зяба а гурахьа дувш долча ялаташта а аха дезача 2190 гектар лаьттах 830 гектар аьха даьннад. ЮххерагIа йиълагIча отделене къахьегамхой шоай аха деза 707 гектар лаьтта аьха баьннаб.

Укх совхозе гурахьа дувш дола кIа дIадувргдолаш да 4100 гектара тIа, хIаьта гурахьа бувш бола мукх 2115 гектара тIа буврrба. Гурахьа дувш дола кIа дIадувргдола майда шеръергйолаш я дахача шера кIа дIадийнача майдага хьежача.

ХIанз совхозе оахам деш я 18 трактор, царех 8 «Малгобекнефть» НПУ совхоза новкъостала яхийта С-100 яха тракторащ я. ХIара денна гурахьа дувш долча ялаташта 80—120 гектар лаьтта оах. Трактористa сменни лаьтта ахара норма 4,5 гектар я. Механизатораша денна шоай балха норма тIехкхоачащъю. Масала, А. Бокова, В. Хайданова шоай балха норма 150—200 процент кхоачашъю.

Деррига аха деза лаьтташ 20 сентябре йистедаха безам ба механизаторий.

Р. МАГОМЕДОВ.

Цифраши бакъдараши

ЦаIн ахи миллиард совгIа тонн мехкдаьтта кхоачаргда мехкага укх пятилеткех. Цун доккха дакъа дургда Урало-Волжски районо. Укхаза доаккх мехка эггара дарегIа дола коача доагор.

• • •

Лаьтта кIал гIолла йолха керда мехкдаьтта магистралаш массехк эзар километр йIаьхлургъя. Ераш я царех цхьаяраш: Усть-Балык — Омск, Ольметьевск — Куйбышев, Бугуруслан — Кротовка.

• • •

Дерригача коачача доагорах 70 процент гаргга дар хIара шера тIоанашка хий чуахийтара новкъосталца доаккхаргда.

• • •

Мехкдаьтта дукхагIа дахара дунен тIа эггара хьалхара моттиг лоац Советски Союзо.

• • •

45 эзар километр газопроводаш я мехка болх беш, цу даькъе Бухара — Урал (хьалхара тай), Саратов — Горький — Череповец, Дашава — Минск — Вильнюс — Рига, Краснодарски край — Серпухов, Шебелинка — Днепропетровск — Одесса.

• • •

Мехкдаьтта доахаш 500 совгIа моттиг я Советски Союзе йовзаш.

• • •

Мехка йоаккхача газах 80 процент совгIа яр промышленносте пайда эцаш я.

• • •

Пхе шера 922 миллиард кубически метр газ йоаккхаргья. Из хул донецки кIора цаIн ахи миллиард тоннана ийсса.

1970 шера газ чуйилла лерхI эзар совгIча городеи болхлой поселкашкеи. Юрташкарча моттигашка дарегIа доагор кхоачаргда ялх миллион-цIенга.

(ТАСС).

МЕХКДАЬТТАН ГАЗЕИ ИНДУСТРЕ КЪАХЬЕГАМХОЙ ЦIЕЙ

МОСКВА, 3 сентябрь. (ТАСС корр.). Мехкдаьттан газовии промышленноста болхлой Еррнгсоюзни Денна хетаяь столица общественноста викалий торжественни собрани хилар тахан П. И. Чайковске цIерахча консерваторе йоккхача зала чу. Доклад йир газови промышленноста министра хьалхарча заместитела М. В. Сидоренкос.

Торжественни собране вар СССР Министрий Совета Председатела заместитель, СССР Госплана председатель Н. К. Байбаков.

ГРОЗНЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ СОБРАНИ

ХIанз дахача шоатта дийнахьа мехкдаьттахочун денна хетаяь торжественни собрани хилар Заводской районерча В. И. Ленина цIерахча культура Двореце.

Цига баьхкар Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьтта доахача, газови, мехкдаьтта чакхдоахача индустре еррнгача предприятей викалаш.

«Мехкдаьттан газовии промышленноста болхлой Ди» яха доклад йир БПСС обкома мехкдаьттан химически промышленноста отдела заведующе П. М. Тонконогова.

ЕРРИГА ТОРОНАШ ОАРЦАГIЪЯХА ЕЗА

Ачхой-Мартана района «Орджоникидзевский» совхозе шекара свекла чуэца болабеннаб.

Укх тIеххьарча хана дукха догIаш делхар бахьан долаш шекара свекла чуэпара балхаш шерра лоаржаде йиш хиланзар. Беррига низ тIа а бахийта шекара свекла чуэца доладаь балхаш юкъагIдисар. ХIама дацар чуэца езар цхьа свекла мара епаре. Баьца дaараш, сом, кхыйола юрта боахама культураш я чуэца езаш. Геттара чIоагIа хьийкъаяр помидораш. Бакъдар аьлча план шозза цар тIеххоачашъяьяле а дукха йисай помидораш чуэцанза. ХIаьта хIанз шекара свекла чуэца йолаялар бахьан долаш кхы а халонаш ниийслу.

Уж мел йола новкъарленаш совхоза кулгалхоша ший ханнахьа къахьегам лерттIа вIаштIехь ца баккхарах ювл. Шекара свекла чуэцалехьа де дезаш дола балхаш укх ханага даьхад. ХIаьта хIанз балхаш кхы а дукхагIа да.

ХIанз аз укхаза доаладеча масалах ха йиш я мел хала лел совхоза болхлой, ший ханнахьа боагIача бесса къахьегам вIаштIехьбаьккха ца хиларах.

ХIанзалца аз «Орджоникидзевский» совхоза кхоачамбоацарех лаьца дийцадале а района кхыча боахамашка кхы а вогIа за гIулакхаш. Нагахьа санна «Лермонтовский», «Самашкинский» яхача хIара совхозе «Орджоникидзевский» совхозерчул дуккха дукхагIа шекара свекла дIайийнаяле а паччахьалкхенна дукхагIа свекла дIаеннай «Орджоникидзевский» совхоза. Цох ха йиш я вайна вокх шин совхозе геттара во болх вIаштIехьбаьккхалга. Нагахьа санна хIанзе а района боахамий кулгалхоша болх тоа ца бой, дукха зе хургда боахамашта. Уйла е еза цу гIулакха совхозий кулгалхоша а района юртбоахама производственни управлене кулгалхоша а.

Х. МАХАЕВ.

ЛЕКТОРИЙ ДОШ

Партийни дешара керттера фигура я пропагандист. Грозненски партийни организаце хьалххийнаб парте политика бокъонца чакхйоахаш бола политически дешара говза организатораш, активисташ. Балха йоккха опыт Iоаяьй цар. КПСС Грозненски горкома пропагандаи агитацеи отдело араяхийцача «Тха пропагандисташ» яхача сере листокаш хетаяьй пропагандистий опыт Iоалраи из йоаржаярах.

«Пропагандист — методист» — яхача листока тIа ювц «Красный молот» завода ремонтни цеха юхххьанцарча политически школа пропагандиста Попов Александр Даниловича балха опыт.

Нов. Попов пропагандист вола 20 шу совгIа ха я. ХIара занятега дика кийчлу из. Цо кIоарга уйла яь оттаю хургйолча занятe план, хIаьта цу плана тIа белгалду мишта, малагIча дешаех дIаяхьа еза беседа. Керда тема Iомае йолаялалехьа хьалхагIа Iомаьча материалех лаьца беседаш ю, ше телаш дола хаттараш ладувгIараш кхетаргболаш тел. Цул тIехьагIа керда материал ювца волалу. Ше къамаьл деш пропагандисто пайда эц гойтара пособеех, таблицаех, диаграммаех, географически картах.

«КIоаргача знанеци говзаллеи» яхаш я Грозненски вагонни депо цеха начальника пропагандиста Радван Николай Ивановича балха опыт ювцаш йола листок. Н. И. Радван — опыт йола инженер-машиннаькъахо ва, шийгIулакх дика довз цуна, производства процессаш эргахьара хьинаре дакъа лоац, депо эггара дикагIвола рационализатори изобретатели ва. Из пропагандист вола лах шу да.

Шийхача дешара шера нов. Радван кулгалдеш вар юххьанцарча политически школа. Цига дIаязденна вар 32 саг. ЛадувгIарашта юкъе бар — кагирхойи ха яха кадрови болхлойи. Цу хIамо кIезиг-дукха чоалхане бора болх, бакъда, тайп-тайпара керда формаши методаши юкъейоалаярах пропагандиста тарделлар беррига ладувгIараш дешара юкъеоза. Шийн кхетам лакхбар, кIоарга марксизма - ленинизма источникаш Iомаяр — из да пропагандиста белгалдар. Хургйолча занятешка кийчлуш цо оттаю конспект, дийшача литература тIара цхьалола цитаташ дIатIаязду блокнота тIа.

Производственно-товарни контора марксизма-ленинизма лардий школа кулгалхочун Соловьев Николай Ивановича опыт ювц «Дувц саг дIакхетавеши чоалхане доацаши» яхача листока тIа. Коммуниста нов. Соловьева чIоагIа сий ду коллективо, МугIарера болхло, ремесленни училища директор, инженер, группа начальник — уж нов. Соловьева вахара наькъа этапаш я. Нах кхетаргболаш, безаме беседа дIаяхьа хар — из геттара лоархIаме да пропагандиста. «Пропаганда керттердар — лакха идейность я» йоах нов. Соловьева. Из болаш массане кхетадергдолаш къамаьл хила йиш яц. Цулухьа дукха болх бе беза марксистско-ленински литература Iомаларал совгIа, каст-каста хьежа веза художественни литература кердадарашка, кердача кинофильмашка, пайда эца беза гойтара пособеех. Цу деррига новкъостал ду занятеш ладувгIарий безам тIагIоргболаш дIаяхьа. Нов. Соловьева йиш ялийтаи пропагандиста балха кхетама оагIув. «Вахарца ийхха бувзам болаш» яхаш я № 2 йолча школа - интерната семинарски группа пропагандиста Литвинов Николай Федоровича балха опыт ювцаш йола листок. Массехк шу да Литвинова семинарски группана кулгалду. Шийгара цу балха дукха низи хьинари дIалу цо. Занятеш безаме, ладувгIараша пайда эцаргболаш, тема дешаш кIоаргагIа хьагучалахара дукха терко ю пропагандиста. ДIалахачa дешара шера семинарски группа Iомаеш яр марксистско - ленински теоре лардаш. Занятеш дIахьора вахарца ювзаш. Масала, КПСС XXIII съезда кагирхошта коммунистически кхетам балара хьакъехьара материалаш Iомаеш семинаре ладувгIараша лаьрхIар школе В. И. Ленинен историко-краеведческий музееш вIашагIйоахка. Уж музееш вIашагIъехкай дешархойи хьехархойи новкъосталца. Пропагандисто практически занятеш тел ладувгIарашта. Иштта цо тIалилар «Красный молот» яхача завода цехашка педагогически темаех лекцеш ейнлга. ДIалахачa шера завода кIира цеха семинарски группа ладувгIараша йиъ-йиъ лекци йийшар. Цул совгIа Стрельниковае, Браверманa, Егорова, Мащенко йийшай политически темаех лаьца лекцеш. Семинарски группа болх деттIа вIашагIехьбаккхаро новкъостал цу школа коллектива болх тоабе.

«Тха пропагандисташ» яхача сере листокаш хоза кийчъяьй, цар методически новкъостал дергда пропагандисташта, къаьстта къоначарна, дIахо шоай болх тоабе.

И. ИГНАШИН,
С. КОТИЕВ,

КПСС Грозненски горкома инструктораш.

ЛАКХЪЮ БАЛХА ОВСАРЛЕ

Парте дIадехараши цо хьалхашка оттадь декхараши кхоачашдара тIаберзабь делабу шийболх Къахьегама ЦIеча Байракха орден делаеча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбоахача лабораторе.

«ВIаштIехьйоаца моттигаш» хьагучаяхар духьа болх бу моттиг Iомаяра хронометражни земаш доах НОТ-а лабораторе. Цар къьыта хьахьокх ха зехьа мичахьа йоаю, къайлагIа доаккха кхоачамаш. Масала, парафинови цеха цхьоалагIча участка операторий гIончий балха моттигаш тохкача хана 20-заа фотохронометражни зем баьккхар 52 саго дакъа а лоацаш. Земаша хьахьекхар, участкера балха овсарле лакхъяра болхлошта къахьегамах мах телара хьалаш хувцанза ларг ца хилар, уж хьабаьча балхага хьежжа премиальни мах телара система тIа баха безаш хилара. Къахьегамах мах телара из система юкъейоалаяро йиш хилийтар продукци дукхагIа арахеца а къахьегамхой балха овсарле лакхъе а.

Цул совгIа, даьхача земашта анализ яро хьахьекхар, насосашка хьожаш болча операторий гIончий балха ханах нийсса ах тIахьожам лоаттабечей емкосташкара продукташ хьаувзачеи гIонкара дола балхаш кхоачашдарга дIайодаш хилар. Отта а яь, балха цу моттиге НОТ-а план юкъеяхьаро йиш хилийтар уж операцеш кхоачашъярга йода хана продукташ чулоаттаю емкосташ шеръяреи продукташ насосашца автоматически хьаувзареи чотах 10-заа кIезигье. Цу мероприяте йиш хилийтар маьхах болх беш йола цхьа единица цу участкера мукъаялийта.

НОТ-а из план оттаеча юкъе хьинаре дакъа лаьцар цеха кулгалхоша нн. Мельникова, Попова, Евдокимова.

НОТ-а лабораторе чIоагIа уйла тIайохийт болхлой къахьегама хьалаш тоалара дешашта, производстве човнаш ца хилийтара.

Коксови цеха болхлошца цхьана кокс Iобеассаберий балха моттигашка чакхйоахаргйолча мероприятей план оттаяьй НОТ-а лабораторе. Болхлой къахьегама хьалаш тоалара тIаерзаль я из. ХIана укхаза тохкам беш я болх беча болхлошта температура гIаьхха хургйолаш кубаш дикагIа шелье лаьрхIа йола Iы шелъерг. Цул совгIа, Iы шелъерго йиш хулийтаргья куба чу дIайха хий ца дойташ соцаде а човнаш ца хилийта а. Iы шелъерга конструкци НОТ-а лабораторе механикаша оттаяьй.

Тха завода лабораторе балха керттерча наькъех цаI ба Iилманей техиканей карагIдьинараш производствана юкъеккхухьилга. Масала, завода цхьан установке бензин шелдара теплообменникашка хий дIачудоллача оттаеча магнитни фильтрай конструкци кийчъяроч уж вIашагIйохкарои йиш хилийтар ца эшаш йола гIоа трубкай оагIошца ца йижийта. Цо а ший аргIанна торо хилийтар теплообменниктий балха эффективность лакхъе, цар болх беш йоаккха ха йIаьхъе, турбаш цIенъеш физически дукха къахьега дезаргдоацаш гIулакх вIаштIехьдаккха.

НОТ-а лабораторе балха тIа лоархIаме гIулакх да технологически установкаштей участкаштеи еча ремонташта механизаци яра, уж сихъяра, дарегIа яра дешаш Iомаделга. Цу гIулакха лаьрхIа НОТ-а лабораторе вIашагIъеллай ремонташ е еза моттигаш хьалххагIе а белгалъю группа. Цу группо баьча балха юхьигаша хьахьокх, къайлагIа цига дукха кхоачамаш доахкаш хилар. Масала, установкашта ремонт еча хана гучадьлар ремонтникаша зехьа дукха ха йоаеш хилар.

Даьхача земашкеи хронометражагеи хьежжа, НОТ-а лабораторе лаьрхIад ха зехьа йоаийтаргйоаца, ремонтни база структуре тоаергйола, ремонт еча хана нах нийса дIанийсбергбола мероприятеш чакхъяха. Цу тайппара мероприятеш чакхъяха оттаяьй аппаратура ремонта сихагIа кийчъяра а.

Цу ерригача мероприятеша йиш хулийтаргья установко ремонт яйташ йоаккха ха лоацъе, продукци дукхагIа арахеца, болхлой къахьегама овсарле лакхъе.

Лабораторе болх дIабакъа йиш йолаш бацар болхлошеи инженерно-техническй болхлошеи чIоагIа новкъостал ца доре. Цар вIаьхийча опыто йиш хулийт тха производствера эггара «вIаштIехьа йоацашагIа йола» моттигаш Iомае а кхоачамбоацараш гучалаха а, болхлой къахьегама хьалаш тоаларга дола наькъаш белгалде.

НОТ-а планаш оттаеча эггара боккхагIа болча гIончех ва № 4 йолча цеха воккхагIа вола инженер С. Н. Халжиев, № 5 йолча цеха воккхагIа вола инженер И. И. Ломов, № 6 йолча цеха начальник Б. А. Мельников, операторaш В. Н. Николаев, И. Г. Муртазалиев, слесарь И. П. Мальковский.

НОТ-а балха тIа доккха новкъостал ду завода партийни организаце. Завода цехашка лекцеш йийшар промышленни предприятешка къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара декхараш дувцаш. Заводе къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара методаш юкъехахьар — ерригача коллектива гIулакх да.

ХIанзчул тIехьагIа дукха къахьега деза НОТ-а лабораторе къахьегама хьалаш тоалара, къахьегама овсарле лакхъяра, промышленни эстетика юкъейоалаяра.

Укх пятилетках къахьегама овсарленах дола шийн хьокхамаш лакхде дезаш я тха завод. Из декхар кхоачашдара даькъе дикка доккха дакъа лаца дезаш я къахьегам Iилманца вIаштIехьбоаха (НОТ) заводской лаборатори.

А. БАЛАЯНЦ,

Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода къахьегам Iилма ларда тIа вIаштIехьбоахача лабораторе начальник.

ТХА ТОЛАМАШИ ДЕКХАРАШИ

Кердача пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра социалистически яхь а лоаттаеш, «Грознефтехимзаводы» яхача объединене предприятей коллективаша укх шерах дIадахача ах шера дикка доккхий толамаш даьхад паччахьалкхен план а тIаийца социалистически декхараш а кхоачашдара. Хьалхарча ах шера производства план бIарчча хьанийцача «Грознефтехимзаводы» яхача объединене гIолла ханал хьалха, укх шера 26 июль тIакхоачаш, кхоачашъяьяр. Кхы тIа массехк миллион эзар сома маьха продукци хьайир. Продукци хьаярга дIауха бедал, материалаш, реагенташ, доагор, электроэнерги кхояьй.

Объединене предприятешка производство дегIаккхувлара темпаш Iалашъяра геттара чIоагIа къахьега дийзар объединене предприятей а республика гIишлошъяра организацей а коллективай.

Мехкдаьтта чакхдахара а мехкдаьтта-химе а керттера фондаш семилеткагIа 1,8-зза алсамъяьннай. Грозненски нефтемаслозаводе цу юкъагIа йиллай йоккха хIанзарча ханара парафиний производство, болх бе йолаеннай боккъала а башха атмосферно-вакуумни установка. Грозненски химкомбинате — синтетически этилови спирт, боккха овхам бола полиэтилен, синтетически тубителаш ю йоккха мощность. КПСС XXIII съезда цIерах йолча Грозненски крекинг-заводе эрга а яьккха, дикагIа кийчъяьй термически крекинга кхо установка, царех комбинированни установкаш а еш. Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе боккхагIа низ болаш хилийтар духьа эрга а яьккха, дикагIа кийчъяьй каталитически крекинга установка. Болх беш йола мощносташ обара лоархIам боллаш дола балхаш даьд Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе, производственно-товарни конторе, дукхахча кхыча предприятешка.

Предприятешка чакхдаьхад бедала ресурсех дикагIа пайда ийбара тIадерзадаь дола дуккха а гIулакхаш. Цо торо хилийтар кхы тIа а итташ эзараш тоннаш мехкдаьтта сийрда продукташ, даьтташ, парафинаш, синтетически этилови спирт, дуккха а кхы продукташ яха.

Арахецача продукце дикал лакхъяра къовсам а лоаттабеш, предприятей коллективаша юкъеккхихьай керда технологически процессаш, цар цIенхаштта къахьийгад производства технологи толашагIа хулийташ тоаяра, керда техника юкъекхахьара.

Болх беш йолча установкашкеи цехашкеи дуккха а уж толашагIа хулийта гIулакхаш юкъекхьахьаро торо хилийтай дикал лакха йола бенайнаш арахецилга дикка дукхагIа алсамдаккха, парафиний, даьттай, фенола, ацетона, полиэтилена дикал тоае.

Производственни процессаш толашагIа хулийташ тоалра, доагор, Iы, электроэнерги кхоме хIаахийтара, продуктай дикал лакхъяра, царга дIадодар дохлара, къахьегама овсарле лакхъяра юкъе доккха дакъа лийцад рационализаторашей изобретателашей. Ах шера чухьа цу балха юкъе дакъа лаьцад 1847 саго. Цар 2801 рационализаторски предложени еннай, хIаьта царех 1831 производствана юкъе а йихьай, царех 2 изобретени а йолаш. Рационализаторски предложенеши изобретенеши юкъеяхьарах хиннача экономически эффектах 694 эзар сом хилар.

Кердача пятилетка хьалхарча шерах хьалхарча ах шера лакха производственни хьокхамаш даьхад КПСС XXIII съезда цIерахча Грозненски крекинг-завода коллективо. Цунна хьалхарча шинна а кварталагIарча социалистически яхьа итогаш а еш СССР Министрий Советеи ВЦСПС-и карара кара тела Iе байракх а хьалхара ахчан преми а хьожаьй.

ТIехьайисаш Грозненски химически комбинат а. Цунна 1 кварталера Ерригсоюзни социалистически яхьа итогех мехкдаьтта чакхдоахачей мехкдаьтта-химически промышленноста Министерствай мехкдаьттаи химически промышленноста болхлой профсоюза Центральни Комитетеи карара кара тела Iе байракх хьожаьяр, хIаьта II квартале СССР Министрий Советеи ВЦСПС-и карара кара тела Iе байракх а хьалхара ахчан преми а яьккхар цу коллективо.

Дика хьокхамаш даьхад Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллективо а. Цунна I а II а кварталашка мехкдаьтта чакхдоахачей химически промышленноста Министерствай мехкдаьттаи химически промышленноста болхлой профсоюза ЦК-и карара кара тела Iе байракх хьожаьяй.

Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллектива а ах шера чухьа шоаш хьожаьяй карара кара тела Iе байракхаш: СССР Министрий Советеи ВЦСПС-и карара кара тела Iе байракх а мехкдаьтта чакхдоахачей химически промышленноста Министерствай мехкдаьттаи химически промышленноста болхлой профсоюза ЦК-и карара кара тела Iе байракх а.

Во хьокхамаш, даьхадац дукхача кхыча предприятей коллективаша а. Цар а дукха къахьийгад шоай планаши тIаийдаь социалистически декхараши кхоачашдара маьхала а ювлаш кхоачашдара.

ХIанз, укх шерах шоллагIча ах шера кхоачашде дезаш доккхий а цIенхашттара а декхараш латт предприятей коллективашта хьалхашка. Ханал хьалха, 25 декабре тIаккхачалехьа Iалашданза даргдац шера план а тIаийца социалистически декхараш а кхоачашделга. Цу гIулакха Iалашданза даргдац йолаш йолча производства резерваех биаза пайда ийбелга, технологически процессаш дIахо а толашагIа хулийташ тоаелга, производства культура лакхъелга.

Вай республика мехкдаьтта чакхдоахеи мехкдаьтта-химически промышленность дегIаккхувлара пхе шера планах белгалдеш да мехкдаьтта чакхдахара объем дIахо алсамйоаккхилга, арахецача мехкдаьтта чакхдахарей мехкдаьтта синтезей продуктай дикал хоалам боллаш тоаелга. Белгалдаь да Къилбасела Кавказа дамегIарча мехкдаьтта бедала ларда тIа керда производстваш дIахо а дегIаккхувлилга.

Хьалхашка оттадь декхар кхоачашдара гIишлош хьалъярга 230 миллион сом дахийта дезаргда, из тIеххьарча ворхI шера дахийтачул 2,3-зза дукхагIа хургда. Хьалъергйолаш я дуккха а каталитически реформинга установкаш, парафин, дикал лакха йола машиний даьтташ, дизельни доагорашта карбамидни депарафинизаци ю установкаш, атмосферно-вакуумни установкаш, полиэтилен, полипропилен, синтетически хьаьна кислоташ, хIамаш юла средстваш хьаю керда цехаш. Шеръергйолаш я хIанз йолаш йола синтетически этилови спирта, полиэтилена производство, чакхдоахаргдолаш да мехкдаьтта чакхдоаха установкаш эрга а яьха, дикагIа кийчъяра балхаш, города доазонал арабоаккхаргболаш ба бензинаши дизельни доагораши лоаттадеча емкостий боахам, хьалдергдолаш да арауха хиш дуллара а кIоаргга цIендара а тIирсаш, чакхдоахаргдолаш да иштта города фон бассейн унахцIена хилийтар духьа процессаштей емкостий боахамаш гермитизаци яра гIулакхаш а.

«Грознефтехимзаводы» яхача объединене предприятей коллективаш шоай цIей — мехкдаьтта-хочун ди дездара накъаьяьхкар шоаш бахча балха толамаш дувларо дегаш ай а даь, вай республика промышленности экономикей дегIаккхувлара дIахо а шоашкара доагIа дакъа лувцанза ца Iе дага а йолаш.

В. СЕРОВ,

«Грознефтехимзаводы» яхача объединене керттера инженер.

ЦАР СИЙ ДУ

Ермоловская яхача станце ремонтникий бригаде Юсупов Баштар къахьега волавенна берхI шу гаргга ха я. Лоацача хана шийбалха говзал дика кара а ерааяь деша волавелар Баштар: хьалхагIа цо Iомабир стрелочника болх, тIаккха — дежурне. Цунца цхьана цо дешар кагирхой сайрийнарча школе а. Хьинаре къахьегарах балха вена ши шу даьлча цунна елар коммунистически къахьегама ударник яха цIи. Станце партийни организаце из хьайийцар парте мугIарашка.

Цул тIехьагIа кхы а дикагIа къахьега волавелар из. Дукхаза Сийлен грамоташи совгIаташи тийннад Юсуповна. ХIанз станце дежурни волча цо тIеххкхоачашъю вагонаш тIайоттарей Iойоассаярей хIара бетта задани, хье ца луш поездаш дIаухийт, дика леладу маневрови балхаш.

Коммунисташа шоай секретаралла хержав хьаьнала къахьегамхо. Наьха шийх бенна тешам эггара доккхагIа дола совгIат лоархI Юсупов Баштара.

* * *

ЧIоагIа дукха еза шийн электросварщика говзал Грозненски районa «Ермоловский» яхача совхозерча мастера Галаев Джуниda. Маметта новкъостал ду цо совхоза механизатораштa. МоллагIа еха е телха оатхал тоаe кийча ва говзанч. Дикал лакха йолаши сихеи кхоачащу цо заказаш.

ТIкъаь пхе шера къахьегаш хьавоагIа электросварщик. ХIанз Октябра сийна вахте а этта кхы хьинарегIа къахьег из.

Я. ЦУЕВ.

МАШИННАЬКЪАХО

1932-ча шера Грозный станце балха эттар Аверченко Иван Григорьевич. Атта бацар къахьегама никъ: хьалхагIа из хилар вагоний списчик, тIаккха станце дежурни, кхыдола былхаш а дир, хIаьта 1941-ча шера денз маневрови диспетчералла болх беш хьавоагIа из.

Ткъаь пхиъ шера хадданза производстве хьалха латтачарна юкъе я нов. И. Г. Аверченко керте латта смена. Мехкдаьтта продукташ цистернашка чуйоттара задени хадданза тIеххкхоачашъю смена коллективо, ханнахьа вIашагI а елле дIайохийт белза мухь тIабола составаш.

Хьаьнала къахьегам белгалбоаккхеш дукхха правительствени совгIаташ тийннад цунна. Иштта цунна еннай къахьегама ЦIеча Байракха орден, ши медаль, из ва сийлен машиннаькъахо, хIаьта къахьегама книжка тIа дIаяздаь де 80 баркал.

Укх деношка станце болхлой чIоагIа раьза хилар нов. И. Г. Аверченкона Ленина орден еннай аьнна хиначa хоамa.

Г. АНОХОВ.

ФОНТАНАШ ЭШАЕШ

ДИКАЧА НАХАХ

Дагайоагий шоана Беное кIеж теха арахьийда газ? Йоае гIерташ лоамашка бIаь ден-бус цунца лоаттабаь къовсам?

Цхьаккха а дийна хIама хила йиш яц-кх цунна юкъе, аьнна, хеталуш буровой къайлаьккха латтача дикъача, Iаьржача декка юкъера цIаьхха хьагучаваьлар сома комбинезон ювха саг.

Шийга яьлла маскей кулгехйоахкоргаши цо Iоаьхача тхона бIаргалайра цун юхь тIареи тIаьр йовкъашкареи газо диаь цIока.

Из вар Иван Денисович.

Хий а менна, кIеззига сатийначa гIолла шийна юхе лаьттача слесарашца цхьан хIамана дагавала волавелар из.

ШоллагIча дийнахьа газа кIеж юхакъовла лаьрхIа оарцагIбаьлар уж.

Олейникова кулгалдеш болча нахах массехк саго аргI-аргIагIа газови декха юкъе а бувлаш кIежо йохаяь арматура вIашагIйоахар, кIеж дIакъовлара аша сооруженеш йора, Iалама низа духьал оттара эшача кхыдолча тайп-тайпарча балхий комплекcаш кхоачашйора.

Сабелгало ялалехьа буровой воагIар Иван Денисович. Балхах чуйнна воаллаш сиха дIаухар деноша.

Мехкдаьтта тохкарий городока цхьан корах бIаргагора ах бийса яллаца йоагача лампа сердал. Цу корах чухьежача бIаргагургвар ястола IотIавийраа вагIа Иван Денисович. Скважина кIалхарьяккхара чIоагIа эшаш йолча цхьа моллагIча инструмента конструкци оттаеш хулар из. ХIаьта цул тIехьагIа дийнахьа специалисташ вIашагIкхийттача дIайовзийтар цо газа кIеж соцаеча лоархIамера гIулакх дIалоацаргдола бийсанна шийна дагаеха приспособлени.

Цо мича хана салоI кхетадеш дацар. ЦIаккха кIаьд ца луш Iалама низа духьал къовсам лоаттабеча цу сагага хьежжа шоаех бIубеле хулар цун болхлой. Мел йоккха хало хиларах из эшайора цар.

ХьатIаэттар газа кIеж соцаяь иразера ди. ДIадахар бIаь ди-бийса — Iалаьмате хала деноша. Из котало яьккхачул тIехьагIа дукха вагIа йиш хиланзар Иван Денисовича.

Халача хьале йола керда скважинаш яр цунга хьежаш. Беное воллаше, балхах дика ка йоала цун кулгаши йоккха опыти эшача яр цун ерригa уйла.

Цу хана ва а вар из шийн балха тIа йоккха опыт Iоаяь. Эггара хьалха скважина бурув тохара опыт. Хьалхара 1946—1947 шерашкара ташкалински скважинаш Олейникова цIерaца ювзаенна я. Цу хана кхы кIоаргагIа хила йиш йоаца Хаян-Корт-2 яха цIи хеза скважина елар цун бригадо. 3323 метр кIоарга яр скважина.

1957 шу хьатIакхаччалца къаьнача промыслашка болх бир Иван Денисовича. Цул тIехьагIа «Грознефтеразведке» болх бе воагIа из. Чоалханерча балхий мастералла, цул тIехьагIа йийла фонтанаш дIакъувларан уж ца хилийтаран йолча аварийни группа начальникалла хьожаву из. Буровойш кIалхара ихара тIехдика говзал хьагойтай цо дукхаза а.

...ДIадахараш дагалаца велча эггара хьалха духьал отт цунна 1949 шера Чехословаке вахийта ше волаш метта оттаяьча хьалхарча скважинех цаI. ЦIаккха йицлургьяц Бреслау районера йийла хинна скважина.

Йоагаш яр фонтан. Шера алане сийрда йоахар чехословацки мехкдаьттахой цIимхара йовхьамаш. Хала дар бIаргашта гуше халкъа рузкъа довш.

КIеж дIакъовлача деча балхашта кулгалдеш вар Олейников. Шийн еррига говзал тIаяхийтар Иван Денисовича цу хана цу гIулакха. Фонтанашца къовсам лоаттабара исторе чухь эггара хьалха артиллери юкъейоалайир цо. Массехк шу хьалха немецко - фашистски захватчикаш бохабаь артиллери яр из. ХIана дукха гаьна йоаццаш скважинана юкъе яр орудей батарея. Йоккхий топаш етташ цIера ала боабе карагIдаьлар.

Вай специалисташа, цу даькъе Олейникова а цу хана кхоъ кIеж дIакъайлар. Чехословацки республика Президента Клемент Готвальда кулг а лаьца чIоагIа баркал аьлар Иван Денисовича.

Чехословакера цIавена Олейников мехкдаьтта тохкарий йоакхо е ваьлар. ХIаьта де дезараш Iалаьмате дукха дар. ЧIоагIа халача хьале яр МалгIабикера 249-гIа йола скважина: цхьатарра мехкдаьттаи газеи кIеж техар. Из а дIакъайлар. Цхьа ха йоаллаше Карабулакера 86-гIа скважина кIалхаръяккха дIавийхар Олейников, тIаккха лакхе дийцача Беное, юха а МалгIабике. Мехкдаьтта кIеж еттар 810-гIча скважина. ХIетта кийчъяь амбар хьал а йиза совхоза кхаш тIа гIолла Алханчурта атагIа чухьийлар мехкдаьтта. Укхаза Олейникова мастерaца Чаплыгин Михаил Васильевичаца цхьана шоай еррига говзал тIа а яхийта толамца кхоачашдир лакха давлени долургйола турбаш яхкара балхаш. Дика новкъостал дир укхаза Олейникова инженерашта Кулигинцеи Зеленинцеи цхьана оттаьча конструкцех яьча герметизирующи головка. Йиъэлементни головкана 300 атмосфера хула давлени лоаялар. Скважина юха шийн боарамагIа болх бе йолаелар.

Кастталашха юха а кхело Карабулаке воалавир Олейников. Iана замалахь техар кIеж. Гонахь шах гувнаш айттадар. ЧIоагIа еттача кIежо йохаяь йистош шеръяьяр, запорни устройство толхаяьяр.

Укхаза а цу селларча халача хьалашка ше Iомаваьча Катасонов Андрейца Iалама низашта духьал лоаттабеча къовсаме а котало яьккхар. Цу ханале итташ керда инструменташ, приспособленеш хьаяьар, дукха изобретательски решенеш лехяр цо. Тlеххьара цунна дагаеха хIама яр Карабулакерча скважина гIехен тIара, чIоагIа еттача хина кIежаца ша бохабаь шийн тайпара лафета.

1964 шера цкъа бийсанна «Грознефта» объединене телефон техар.

Трубка хьалъийцар дежурне.

— Краснодарера лув. Iалаьмате сиха мехкдаьтта кIеж соцаю группа яйтар дех оаха. 785 скважина кIеж техай. Мехкдаьтта доагаш латт!

Цул тIехьагIа сихьат далале Олейников наькъа кийчлуш вар.

Укх кердача пятилеткех вай автономни республика карта тIа белгалъяьккхай мехкдаьтта доала керда моттиг — Брагунски. ЧIоагIа халонаш хилар из хьаеллаш. № 34 йолча скважина 4185 метр лаьттан кIалхара цIаьхха кIеж техар. Духхьал «хирурга» Иван Денисовича новкъосталца толам баьккхар укхаза а.

«Грознефтеразведке» нисйина хоз ПДС яха дош. Мехкдаьттаи газеи чоалханера кIеж ца хилийтаран сецаяран гIулакхаш кхоачашдеча производственно-диспетчерски службах оал из.

Дикача дешашца дукха ювц мехкдаьтта тохкараша ПДС а цун кулгалхо социалистически къахьегама Турпал, коммунист Олейников Иван Денисович а.

Ю. ПОВАЛЯЕВ.

СУРТАША ДУВЦ

Черниговски областерча Нежински района колхозашка нарсаш дика хьувкъаьй укх шера.

Нежински плодоконсервни комбинате хIанзлехьа а берхIала ехкай 7240 тонн нарсаш. Уж соахка укх хана берхIала ехкарел 4185 тонн дукхагIа я.

СУРТА ТIА: торгови сете дIаяхьийта кийчъяь нарсаш чуйола бешкаш.

Ю. Олейника сурт.
ТАСС фотохроника.

Укх тIеххьарча ворхI шера Перме хьайийлай 325 керда тика, 180 совгIа столовеши, кафеши, ресторанаши, общественни кхачан кхыйола предприятеши. Советски торговле болхлой эскар — продавецаш, повараш, официанташ болаш бола беш 28 эзар сов гаргга. Царех 77-нена наха дика гIулакх дарах Советски Союза орденаш медалаш еннай.

Укх гаргтарча пхе шера городе хьаелла лаьрхIай 132 тика, общественни кхачан 103 предприятий, торгови йоккха шин центр.

Городерча наха дика лоархIаш я «Космос» яха кафе. Укхаза тIалаш, сиха а дика а гIулакх ду клиенташа.

СУРТА ТIА: «Космос» яха кафе.

Н. Акимова сурт.
ТАСС фотохроника.

ЦХЬАЙТТАЛАГIА ЯР

Графиках лаьрхIачул кхо ди хьалхагIа бурув тоха болабелар № 669 йолча скважинана. Цун проектни кIоаргал 4300 метр я. Къаьнача мехкдаьтта майда тIа кIоаргагIчарех скважина я из.

Керда скважина бурув тохар тIаладаьд «Старогрознефть» НПУ кIоарга бурув деттача конторе мастер нов. Кондратьев Алексей Иванович керте латтача бригада коллективана.

Хьалхарча метрашта бурув техар Уваров Васила кулгалдеча смена. Царгара хьалха Уваров Михаил керте латтача бригада... ВIашагI метрашта бурув теха даьннад.

А. ТИЩЕНКО.

СИЙРДА БIАРГ КХОАБАШ

XX-ча партсъезда цIерахча колхоза халкъа конролерий группе хержар эггара принципиальнегIа, инициатив-негIа бола коммунисташ, комсомоль-цаш, парте боаца колховхой. Уж ба юкъара боахам тоабенна хулга эгга-ра дезагIа доархIаш бола къахьегам-хой.

Боахамга сийрда бIарг кхоаб хал-къа контролераша. Уж хьеж юртбоа-хама производство дегIа мишта ух, цун массе а оагIонга. Ерригача бри-гадашка, фермашка, гараже, мастер-скешка вIашагIъеххай халкъа конт-ролерий посташ.

Хьинаре болх бу царех дукхагIчар. Колхоза охранника Шатохин Иван Дмитриевича кулгалдеча поста гуча-даьлар 20 гектар йолча участка тIара кIа мишта хьонх хьожача хана хьекха канаш арда а ца оардаш чаца дIаухаш хилар, дукха кIа довш хи-лар. Халкъа контролераша цу сахьате лертIадаьккхар из гIулакх. Колхоза правлене новкъосталца цIаьхка юха а цу участкера ча ардийтар бехке болча комбайнерашка. Из бахьан до-лаш кхы тIа а 2000 килограмм ди-кача кIи яьккхар. Иштта мара кхы машар хилац халкъа дозерней брак ерашца.

Болх беш я шофер Глебов Павел Дмитриевич керте латта пост а. Тах-кам бир эдиам дика доа хьожаш. Бе-заме доаца сурт гучадаьлар 27 сек-тар долча нийт тIара. Брак льар трактористаш М. Бурцева, П. Улис-кова, В. Бабенкос 27 сантиметр кIоарга де дезаш дола оахам 12—18 сантиметр мара даьдацар. Халкъа контролераша вIаштIехьдаьккхар из участок бехке бараш шоаш мах а боацаш оахилга.

Болх цIена беш хиннабацар колхо-за центральни складера белхлой ии. Лужецкийн Редачинскийн. Халкъа контролерий, колхоза правленей парт-комей новкъосталца склада кIоарга ревизи йир ревизионни комиссе. Гу-чадаьлар совкаьнна дукха кIа, гена-раш, бокъабаь сом хилар а жмых тиъаш ца хилар а. Бехке бараш бал-хара дIа а баьха, цар дош уж бехкто-кхаме оазийтар духьа следственни ор-ганашка дIачуденнад.

2-ча тракторни бригаде хилар хал-къа контролераш. Цига доагори ма-шинашта хьекха даьтташи дIа мишта ухийт хьежар уж. ТIакхха фу гуча-даьлар? Цхьаккха тайпа учет яцар. ХIаране ши-шийна хет-хеттача тай-тара дIаухийтар доагор, нормаш тIа-техаяр. Доагор дIаоттадаь лоатталара эша тара тоъаш яцар. Колхоза ерри-гача бригадашка йоаггIаш йола поря-док хилийтарах дола дош оттадир халкъа контролераша колхоза прав-лене хьалхашка.

ГIулакхаш дукха да хIанз боаха-ме. Халкъа дозорнеша теркал ца деш дисаш уж. Моша доакъараш кийчде даьа ца хьаттIакхачале дукха а хьал-харIа къьестта доакъараш кийчду бригадаш вIашагIйоллорах, силос хьо-кка техника кийчъярах дола дош от-тадир халкъа контролераша колхоза правленеда хьалхашка. Цхьабакъда, из дош колхоза правлене теркал ца деш литар, цулухьа лерттIа кийчо ян-ар силос чуэпара. Силос хьоккхача 6 комбайнах болх беш 2 мара яц, вожаш тоаьь яланза я. Из да халкъа контролераша яхар ца дарах хур.

20 гаргга догIан хьисапе хий дет-та установка я колхозе. Цар болх мишта бу, царех пайда мишта эц — цу дешашка а хьежар халкъа контроле-раш. Гучадаьлар цига а цхьадола хIамаш вIаштIехьа ца хилар. Колхо-за правлене новкъосталца де дезар дир. ХIана хий деттача установкаша болх баь ца Iеш, кулг-кара а дехкаш да хий.

Иштта колхоза шурий-товарни фер-машкара гIулакхаш мишта лел а хьеж халкъа контролераш. Хьалхарча ах шера 1-ча МТФ-ас хьа ца луш дукха шура йисар. Цу гIулакхо оарц даьккхар. Цига тохкам бир халкъа контролераша. Цун ба-хьан хиннадар цхьаккха а терко йоа-цаш моша доакъараш доадар. Кортамукъа хийца леладаьд доа-хен. Цхьаккха боарам боацаш, хет-хеттача тайпара тийнна доакъараш. ДукхагIа дараш доа-хаина когашта кIал ухаш доадеш хиннад уж. ХIанз доакъараш кхом а беш, лерттIа дехкаргдолаш вIаштIехь-даьккхал гIулакх.

Кхыча тайпара дар гIулакх № 5 йолча МТФ-е. Каст-каста хувцалора дояркаш. ХIанз уж тоъаш бац цига. Ферма заведующи нов. Шабанов доярк-кашца гIожа ва. Уж кхоачамбоаца-раш дIадаха дева.

Инициатива йолаш болх бу халкъа контролерий посто гараже а. Поста кулгалхочоа нов. Шатерников Иван Павловича гучадаьлар цхьаццаболча шоферашта бокъо йоацаш, ца йоа-гIаш совнагIа километражаш IотIает-таш хилар. Из гIулакх юххьанца деш соцадир.

Иштта, денгара денга шоай хала, цхьабакъда, сийлахьа декхар кхоа-чащдеш хьабоагIа халкъа контроле-раш. Цар керттера лерхIар — колхо-за рузкъа лораделга, юкъара боахам дегIаккхувлара толамаш лебаделга.

И. ГУЗЕЕВ.

ЙОККХИЙЧА КОТАЛОНИЙ ШЕРАШ

Укх деношка Болгаре наькъаш-ка гIолла халданза ухаш латт док-кхий мухьаш тIахоша ялатах, со-мех, баьца даарех етта машинаш. Сийленца къахьийгал юрташкар-ча къахьегамхоша кооперативни-тхашка, цулухьа лаьтто шортта беркатера хьувкъам хьа а беннаб дарна. Къаьстта а дика хьийкъал тIа. Мехка кийркашка чутесса юкъера лаьрхIача хIара гектара гIара 25 центнер кIа чуийца хин-нача рекордни 1966 шера тесса-ул дукхагIа кIа.

Дикача сухализ пхелагIча пя-тилетка хьалхарча шера чуеннай болгарски промышленность. Фаб-рикашкара, заводашара, керда Iишлонаш хьалъечара дика хоа-маш ух производственни програм-маш толамца кхоачашъеш хила-ах а планел совгIа продукци ара-хецарах а лаьца. ЦаI воккхаиа гIехьа йолалуш, болх бе йолалу керда промышленни предприятеш массанахьа а чIоагIлуш боагIа къахьегама кхохкам, шерагIа яр жаш латт социалистически яхь.

Керда экономически система халкъа боахама дерригача доа-къонашка юкъе а яхай, цо из дегIа-кхувлара низ болаш чIоагIа влия-ни а ю. Мехка вахара юкъе йо-лаш яц халданза дIахьалхаухилга холуш доаца цхьаккхе а сфера.

Массанахьа а хьинар айденна-ча цу хьале ший къаман доккхача цIейна — мохк фашизмахи капи-тализмахи мукъабаьккха 22-гIа шу дизара накъа дода болгарски халкъ. Массе хана а санна, чакх-баьккхача наькъа итогаш еш латт укх деношка, хIаьта уж хIара шу массаза дала дукхагIа холуш хи-ле дIа а увтт.

18 шу хьалха, БКП пхелагIча съезде ше къамаьл деш, Георгий Димитрова йоахар: «15—20 ше-ра чухьа вайга, болгарашка, кхоа-чашдулургда, кхоачашде а деза кхыча мехкашка, кхыча хьалашка бIарччача бIаь шера кхоачашду-деннар.» Из бар нийсача социа-лизма наькъ тIа даьннача болгар-ски халкъа низий а творчески торонийи а боккъалара мах бар. Укх тIеххьарча хана каст-каста Болгаре ух доазол дехьара поли-тически а общественни а деяте-лаш, цхьацца гIулакхаш леладеча гIозарий викалаш, хIаьта цар мас-сане а цу мехка экономически культурнии хьакъехьа карагI-даьннарий бе боагIа мах а бу.

Болгари — дунен халкъашта юкъерча выставкайи ярмаркийи хьинарера доакъашхо я, цо 101 мехкаца торговле бувзамаш лоат-таду, цун дукха а товараш дIа-зол дехьа цIи хеза а дикала мога-деш а да. Кхоачам ба хIанз Болга-ри дунен тIарча керттерча элект-рокарий экспортерех йола цаI хи-лар аьлча а. Уж 40 тайпага кхоа-чаш хьаю укхаза, хIаьта шоай дикалга диллача малхбузехьен фирмай дикагIча образецел эша-шагIа а яц уж. ХIаьта дукха ха ничай буржуазни Болгаре кхы-меттел хьастамаш а санна йола лоадам боаца хIамаш а тIехьа кхыча мехкашкара кхухьаш хин-на.

Машинаш яр — болгарски про-мышленноста керда дакъа да, цхьабакъда, из хIанзлехьа а чIоагIа когаш тIа ура а эттад, хIара шу массаза дала дукхагIа низ болаш а доагIа. Мехка болх беш я 70 хинна ца Iеш машинаш ю предприятеш, хIаьта цар эггара эргагIа йола машинаши оборудо-ваний хьа а ю. Цу продукцех дик-ка доккха дакъа экспорта дода. ХIанз Болгарега йиш я химически кхачан, машинаш еча, яйгача, лоаман промышленноста эша а, хIаьта иштта гIишлой материалий промышленноста эша а 50 тайпа хинна ца Iа комплексни оборудо-вани дунен рынке ахийта. Юкъар-ча болгарски экспорта юкъе хIанз машинаша дIалоацар кхоалагIа дакъа гаргга да.

ЧIоагIа айлуш латт хими, электропромышленность, кемаш хьадар санна дола болгарски ин-дустре къона доакъош. Сиха дегIа ух яйгеи кхачани промышлен-ность. ХIанз мехка тайп-тайпарча доакъошка хьалъеш латт 2.400 хинна ца Iа промышленни объек-таш, царех эггара йоккхагIа яраш хьадъю Советски Союза новкъос-талца. Болгаре энергетически сис-тема 7 дийнахьа лу бIарччача 1939 шера яьккхар миссел элект-роэнерги.

(мохк из кхоачашъе болабеннаб укх шера) белгалдеш да промышленни продукце объем дIадахача пхе ше-рарчул 70 процента алсамйоак-кхилга. Из декхар кхоачашдарца Болгаре керда бокхха гIа боак-кхаргба индустриализаце новкъа.

Цхьан хана керттера оатхал духхьала дахчан нух мара ца хин-нача юрта боахаме хIанз болх беш я 70 эзар гаргга трактор, 12 эзар хинна ца Iеш комбайнаш, дукхха а кхыйола машинаш. ТIом хила-лехьарча юкъаца нийсдича юрт-боахама продукци йоахилга шозза алсамдаьннад. Къахьегама коопе-ративни лаьтта леладара боахамий коллективашен паччахьалкхбоа-хамашеи беркат а доалаш къовсам лоаттабу халдаьаа лакха хьувкъа-маш дахара, хIаьта цу гIулакха хIанзлехьа доккхий хIамаш кара-гIа а даьннад царна. Царех лоар-хIамегIардар да кхашкарча къа-хьегамхоша мехка историегIа хIанз духхьашха ялатий проблема кхоачашъяь хилар. Юрта боахама гIулакх де оттаьй Даьй мехка хи-ни. Хий дехкача майдаша хIанз оахача лаьттаех пхелагIа дакъа дIалоац, хIаьта уж чехка дIахо алсамъювлаш а йоагIа.

Халкъа Iаьдал долча шерашка юрташка хьалдаьд 624 эзар кер-да цIа, эзараш школаш, клубаш, больницаш. Дуккхача болгарски юртех городаш хиннай.

Партеи правительствай даим йоакхо ю халкъа хьал-торо лакхъ-яра, культурей просвещении де-гIаккхувлара. Болгарера хIара пхе-лагIа саг деша вагIа. Бахача нахах хIара эзар сага сих болча студен-тий дукхалга диллача мехко тIе-хьайттай эггара чIоагIагIа дегIа-яьхка капиталистически паччахьалкхенаш.

Дукха сийлахьара коталонаш яьхай болгарски халкъо дIадахача 22 шера чухьа. Вай болгарски ве-жараша боккхача маьхе лерхI со-циализм хьалъяра шоашта совет-ски наха даь а лу а доккха нов-къостал. «Советски Союза воша-ла новкъостал доацаш, — йоахар Тодор Живкова,— вайга кхоачашъ-юлургъяцар Болгарена индустриа-лизаци яра проблема санна йола вай дегIаахара йоккхий пробле-маш, мехка производительни ни-заш хIанз чакхйоахараш санна йолча темпегIеи цу тайпарча масш-табегIеи дегIаккхувлургдацар, машинаш елга, вай юрта боахам чехка дегIаахар, лакхача темпех вай мехка общественни къахьега-ма овсарлеи къаман доходи сиха дегIаахар Iалашдулургдацар».

ЧIоагIачеи дохаргдоацачеи дот-тагIало вIашагIбийзача шин мехко вошал а долаш цхьана гIулакхаш леладар боккъала а долла хIама чулоацаш да. Опыт шерра дIа-са хувцаро, вIаший вошала новкъос-тал доаттадаро, кхоачыйде лерхIа гIулакхаш цаIаш хиларо Iалаш-дергда социализми коммунизми от-таяра болча къовсама юкъе вай халкъаша кхы тIа а керда кота-лонаш йоахилга.

Дмитрий БОЧАРОВ,
ТАСС-а корреспондент.
София.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ТОРГОВЛЕ ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО ЯХА СИЙЛАХЬА ЦIИ ОТТАЯРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Нохч - ГIалгIай АССР торговле заслуженни болхло яха сийлахьа цIи оттайойла.

Нохч - ГIалгIай АССР торговле заслуженни болхлочун сийлахьча цIерах йола Положени чIоагIйойла.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Н. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. СЫЩИКОВ.

Грозный, 1966 ш. 2 сентябрь

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ТОРГОВЛЕ ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛОЧУН СИЙЛАХЬЧА ЦIЕРАХ ЙОЛА

ПОЛОЖЕНИ

1. Нохч - ГIалгIай АССР торговле заслуженни болхло яха сийлахьа цIи лу розничнии оптовии торговле общественни кхача кийчбеча, де-шара заведенешка, заготовительни, снабженчески, кхыча организацеш-кеи предприятешкеи балха болча, торговле цхьаккха гIалат ца доалий-таш 10 шера болх баьча, плановии производственнии заданеш кхоа-чашъеча, торгови сеть дегIайоалае-ча, бахача наха гIулакх дара про-грессивни методаш юкъехкхувлача, торговле лакха культура вIаштIе-хьйоккхача, торгови болхлой кадраш кийчъеча къаьстта белгалбаьннача паччахьалкхеиа кооперативни тор-говле квалифицированни болхлошта.

2. Нохч - ГIалгIай АССР торговле заслуженни болхло яха сийлахьа цIи тел Нохч - ГIалгIай АССР Лак-хехьарча Совета Президиумо Нохч-ГIалгIай АССР торговле министерст-ва хьачубаларах, хIаьта потребитель-ски кооперацe болхлошта — респот-ребсоюза хьачубаларах.

Хьачубала аьнна Нохч - ГIал-гIай АССР торговле министерства и респотребсоюзои отталаьча каьхаташ-та юкъе хила еза торговлеи потреб кооперацеи болхлой профсоюза обко-ма заключени.

Сийлахьа цIи яларах дола дехар де йиш я предприятеи, учрежденеи, организацеи администраце, партий-нии профсоюзнии организацеша районнии городскойи къахьегамхой депутатий Советашка а цар испол-нительни комитеташка а, хIаьта цар цу дешах йола шоай предложенеш Нохч - ГIалгIай АССР торговле ми-нистерствага е респотребсоюзага йохьийт.

3. Нохч-ГIалгIай АССР торговле министерстваи респотребсоюзои шоай предложенеш Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумага дIачуду.

Дехарца укх тайпара документаш хила деза: торговле даькъе кара гIаьнна дика хIамаш а тIаьолаш йола производственни общественни гIулакхий йизза йола характеристи-ка, сийлахьа цIи ялийта дIачулуча сага шийна язъяь кадраш учете ацаш йола листоки автобиографии.

4. Нохч - ГIалгIай АССР торговле заслуженни болхлочун сийлахьа цIи еннача наха Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума гра-мота лу.

Сийлахьча цIерах ваккха йиш ю Нохч - ГIалгIай АССР Лакхе-хьарча Совета Президиумо мара.

КУМЫС ХУРГЬЯ

Наьсарен района «Назрановски» яхача совхоза Пхьилекъонгий-юртарча отделене санна «Экажевский» яхача совхоза Наьсар - Кертерча отделене а говрий - товарни ферма йиллай.

Говрий дикагIдолча фух хержа 40 кхал и укхаза. ХIанзле итт яхкай. Кхалаши бакъилгаши ди-кача хьалашка а я, хIанз Албаста бер чурча даьгIенашка лелаю уж. Уж йоажаеш а царна дика гIулакх деш а ба воккхагIа вола конюх Тумгоев Махьмади конюх Чахкиев Дауди.

—ХьатIадоагIача шера кумыс е долалургда тхо, — йоах Наьсар - Кертерча хьайбаш леладеча ферма бригадира Бекмурзиев Махьмад - Гире.

Иштта, Наьсар-Керте а хургья из дарбанера шура. **С. ПАРОВ.**

Советски Союзе гIолла

КИРГИЗСКИ ССР. Фордал 1700 метр лакхагIча моттиге уллача «Голубой Иссык-Куль» яхача санаторе нах бийша балача шоллагIча корпусе лаь даьннад из йистеяккхара бал-хаш. ХIанз укхаза цхьан ханна са-лоIаш 400 саг хила йиш я.

Суртата тIа: «Голубой Иссык-Куль» яхача курорта юкъара куц.

И. Телетенуланова сурт.

ТАСС фотохроника.

УСПЕНСКОЕ ЯХАЧА ЮРТА ЮХХЕРА МАНЕЖ

МОСКВА, 3 сентябрь. (ТАСС). Манежи говрий фермеи хьалъе йолаен-най Москвана уллуврча Успенское яхача юрта юххе. Цхьа ха яьлча укхаза хьалхургья йок-кха говраццарча спорта городок.

Комплекс хьалъю хIанзарча ханарча ку-пехьа. Цун керттера де-кхар — кхыча мех-кашкарча говраш ийе-рашка говраш дIахьув-кхилга.

АВТОМАТИЧЕСКИ ХИЙ ДЕТТАРАШ

КИШИНЕВ, 3 сен-тябрь. (ТАСС). Тирас-польски районерча Ле-нина цIерахча юртбоа-хама артела баьца даа-рий беша цхьан даькъ тIа тахан асбоцементни турбай сеть ю-ллилга до-ладеннад. Колхозе юлл мехка эггара хьалхара опытни автоматически хий детта система. Цун проект оттаьй Москве «Гипроводхоз» яхача института специалиста-ша.

Хьалъеча хий деттача системе вIашагIйоллар-гья гаьнна кIеж а ет-таш, догIа хьисапе хий детта 160 установка. Царна хий тIаухийтарг-да автоматизированни насосни станце. Из стан-ци кийчъергья хий дех-кара программни уст-ройстваца. ДогIа хьиса-пе хий детта аппараташ халданза юкъ-юкъе болх бе йолайолийтилгеи со-цаелгеи а автомато ший-на тIаэпаргIа.

Ше Iалашъеш алхха цхьа саг мара хургвоаца автоматически хий дет-тача станце хьалхара эргIа болх бе йола-лургья укх шера гура-хьа лаьттах чудолийта хий детта юкъ тIакхоа-чаш.

НАГГАХЬА МАРА ЦА ХУЛА СОВГIАТ

ЕРЕВАН, 3 сентябрь. (ТАСС). Мамонта церга пластинка тIа булавка кортилг миссел мара доаца Шота Руставеле сурт диллад армянски микрогравера Эдуард Казаряна. Сийлахь-вок-кхача гуржий поэта сурт ониксах яьча дIа-къайлача ахшара чу дел-лад. Из зелуш бIаргагу-лу цуйна тIеханахьа ел-лача лупа чу гIолла.

КХЫЧА НЕРДАЧА МОТТИГАШКА А ХУРГЬЯ АЭРОЗОЛЕШ

РИГА, 3 сентябрь. (ТАСС). Мехка кхыча ялх городе а хургйолаш я аэрозолеш. «Ригахим-маш» яхача заводо Мо-скве, Ереване, Волго-граде, Перме, Донецке, Чирчике дIаяхийтай духеши одеколонаши, мозашта, чоапилгашта, царех тарарча кхычар-на духьаларча къовсама средстваш, басараш, бархъаш цIенлу, ме-бель къоагаю коачалаш чуйола баллонилгаш ю автоматически линеш. ХIара лине шера бола проектни низ — шин миллион хула аэрозо-леш.

КИНОКАМЕРЦА ВАЛДАЕ ГIОЛЛА

ЛЕНИНГРАД, 3 сен-тябрь. (ТАСС). Ленин-градски кинохроника студе яьккха яьина «Валдайски этюдаш» яха документальни фильм эрсий Iалама гимн ма-хиллара кхетаеш я. Вол-заш волча документали-ста режиссера Ефим Учителаи оператора Ни-колай Виноградскеиеи йола киносурташ даха-ра майлаш хиннай Вал-дая хьунаши цонаши.

ХУДОЖНИКАШТА БIАРГIАГУШ МАХИЛЛАРА

ОРЕЛ, 3 сентябрь. (ТАСС). Укхаза хьайий-лай города дикъ бIаь шу дизара хетаяь художест-венни выставка. Шоай нердача балхаш тIа ху-дожникаша хьахьекхад Орела истори, цун таха-нара ди, цига бахача наьха къахьегам, сала-Iар. Терко тIаерзаеш да «Орловски крепость хьалъеш латт» яха М. Лапшова дилла сурт. Из ба дикъ бIаь шу хьал-ха город йилла йолалуш эггара хьалха хьалбаь гIалаш а йолаш бола ах-кай гIирс.

РИГА. Шеча латышски стрелокий майда.
Ю. Пойша сурт.
ТАСС фотохроника.

РЕАКЦИОННИ ИДЕОЛОГАШ АМЕРИКАНСКИ ИМПЕРИАЛИЗМАЦА БА

Латински Америке хинначa собы-теша — дукха ха йоаццаш Аргенти-не хинначa переворото, Перура, Ко-лумбера, Боливера, Эквадорера, Вене-суэлера, Центральни Америка мех-кашкара политически хьал чIоагIагIа ирдаларо, США-с хIанз а ца соций-таш Доминикански республике лоат-таеча интервенце — уйла тIа ца ер-вайича витац дунен цу районе дегIа-ухача процессашта.

Цу событеша тешал ду экономи-чески, социальни, политически кри-зис дIахо ирлуш хилара. Латински Америка халкъах болча наха тIа-тIа дукхагIа дакъа лоац империализмана духьала, кхычарех тийша хIана доа-цаш экономически политически де-гIаахар духьа доаттабеча къовсаме. Цар дегаш урадуттаду социалисти-чески Кубай халкъо доахача толама-ша.

Латински Америка халкъаша лоат-табеча къовсама хьалхалатт ахар-хошцарча барт-цхьоагIонах ког гIорт-тола еш йола пролетариат. ХIанз Латински Америка мехкашка ба 35 миллион гаргга промышленни юрт-боахамеи болхлой. Укх тIеххьарча шерашка болхлой класс керттерча даькъе кхыча мехкий доалахьа йолча йоккхийча предприятешка дукхагIа Iовш хиларо новкъостал ду цун барт вIаштIехьбалара. Къовсам цхьана лоаттабар духьа болхлой класса гон-нахьа вIашагIбеттабала болалу горо-де баха юкъерча мугIарах бола нах, студенташ, гIулакхера нах, интелли-генце викалаш, цкъаза эскара вика-лаши кхыча категореех бола нахи.

Наха хьалхашка авторитет тIа-тIа дукхагIа лакхлуш латт империализ-манеи реакценеи духьала лоаттабеча къовсама хьалхалаттача Латински Америка коммунистически болхлойи партей. ХIанз цхьаккха мохк бац Латински Америке коммунистически парти йоацаш. Нагахь санна шолла-гIа дунен тIом болабалалехьа латино-американски коммунистически пар-теша юкъера нах 90 эзар сагал ду-кхагIа хиннабеце, хIанз — 350 эзар саг ва. Цхьаццадолча мехкашка, ма-сала, Венесуэла, Уругвай санна да-рашка, коммунистически партеш 5—10-за йоккхагIа хиннай. Арген-тина коммунистически парте ший му-гIараш кхоаза дукхагIа хилийтад. Мехка политически вахаре доархIа-мера дакъа лоац Чиле, Колумбе, кхы-ча мехкий коммунистически партеша.

Цу хьалашка американски конти-ненте гIолла дIаяржаш латта комму-нистически идеяш шоай хурдаь юха-соцае гIерт къилбаседаамерикански империализман олигархически клас-сийи викалаш. Ахча кхоацац цар ком-мунизма идешта духьала шерра «гIоазот» доладара.

Сел дукха ха йоаццаш Паракас яхача, Тайжача океана Iаламо хоз-баьча берда йисте уллача фешене-бельни перуански курорте совещани хилар. Цига дакъа лоацаш хинна-раш — хIанз а тIехьа шоай халкъий «кхелаш шоаех тийша я» аьнна хе-таш бола латиноамерикански мехкий цхьайолча правительствашка хинна министраши советникаши. «Ультима ора» яхача чилийски газето маалара цу «реакционерий кхетачено» ший бокъонаш тIех йолаш санна «XX-гIа бIаьшере» аьнна цIи тиллай шоай совещанех, гучох, цу тайпарча диви-заца атта тешаш бола нах тувлабе дагахьа. Цхьабакъда, Латински Аме-рика общественноста дукха ха ялале-хьа хайра бокъонца бола паракасера совещани вIашагIтехараш малаш ба. Цхьадолча газеташа хоам мабарра, уж хиннабар Рокфеллереи Фордеи кул-галхой, США паччахьалкхен департа-мент, американски капиталистий ах-чан чотах испански португальски меттала арадоахача «Висион» яхача журнала редакци. Цхьа тамашийна доклад кийчъяьй совещане контине-терча коммунистически партешта ду-хьаларчеи кортамукъалеи боламашта духьаларчеи дешаех лаьца язъяь ла-тиноамерикански правительствашта могаеш йола рекомендацеш тIайо-лаш.

Белгалдаккха доагIаш да, хьаръ-яьиначa антикоммунизмах доккхал деш йола керда идеологически дивер-си — Латински Америка дерригача мехкашка шерра яьржача кампанер-ча доакъоех цаI мара дац. 1954 шер-ре а вIашагIъеллаяр коммунизмана духьалара гIулакхаш вIашагIтоха аьнна шийна хьалхашка декхар от-тадаь йола «Континент лораю Амери-ка юкъара конфедераци» оалаш яр. Мехико, Рио-де-Жанейро, Каракасе, кхыча йоккхийча городашка хийцца ший гIулакхаш чакхдоахаш я США паччахьалкхен департамент тIехьаш-ка латташ йола «Конфедераце» аген-тура. Цун генеральни секретарь ва иштта Мексикерча «Къаман антиком-мунистически фронт» яхача органи-заценa а керте латта госдепартамента къаьнара агент Прието. «Конфедера-це» правительствашта духьала барт вIашагIбехй, компартешта духьала харц документаш кийчду. ХIаьта хIанз шерра меттакIаьлей кампани йолаьй цо Кубайна духьала. «Кон-федераце» гIулакхашта юкъарчал доаццаш тIахьожам лоаттабу Нельсон Рокфеллера.

Газетий, радио, телевидене, кино, геттара хоза кепатеха арадаьхачеи дукхагIча даькъе деша ца ховрашта лаьрхIа доччеи тайп-тайпарча бро-шюрай новкъосталца коммунистичес-ки партеех меткIаьлеш дувца гIерт империалистически реакци, комму-нисташа дезал вIашагIбоах, бераш дIадоах, инвалидаши къоанойи боабу яхаш доаца хIамаш латиноамерикан-цашта дег чу а дувшадеш, пайдана мел доацараш вIашагIа а детташ харц хIамаш дувц Советски Союзахи соци-алистически мехкехи.

Укх тIеххьарча шерашка амери-кански континенте шерра даьржад Рутжерски университета профессора — Роберт Александра «Латински Америкера коммунизм» яха книжка. Дукха книжкаш да Александра яздаь. Из, хетаргахьа, эггара боккхагIа бол-ча буржуазни йоазонхоех цаI ва. Укх тIеххьарча тиъаь пхиъ шера вIаш-тIехьа-тIехьа арадоах цо книжкаш. «Латински Америкерча коммунизмо» къаьстта моттиг дIалоац цун бал-хашта юкъе. Автор мукIарло ца ди-ча валац коммунистически идеяш дуккхача адамашта юкъе шерра яр-жаш хилара, цун бахьанаш дашха гIерт из. Цо лерхI, коммунизмана ду-хьалара къовсам профсоюзашкара кулгал хьадаккхареи буржуазни ре-формизма позицеш тIа латтаргйолаш а эгаш латта капитализма лардаш лорае могаргдолаш а йола «револю-ционни группаш» яхараш вIашагIйох-кареи наькъаца лоаттабе безаш хи-лар.

Белгалдаккха дезаш да, цу тайпар-ча «теоретикаша» США паччахьал-кхен департамента къамий - корта-мукъалеи болам тоIабара латиноаме-рикански военщина юкъеозилга мога-деш хилар. ХIанз, событеша хьа ма хьоккхара, Латински Америка дук-кхача мехкашка моттигерча реакцеи къилбаседаамерикански империализ-ман ударни низ а хинна дIаэттай военщина. ТIа-тIа дукхагIа юкъейоах гуччахьа низаш дара методаш, ком-мунизм «чуйолара» духьара къовсам лоаттабе лаьрхIа йола тIема диктату-ра оттае уйла я. Ховш да, халкъий низаш империалистически доала ду-хьала герз бе а делла къовсам лоатта-бе аьнна гIайттача моттиге дохий-таргдола «Ерригача Америка юкъара низаш «вIашагIтохара тIехьа шерра кампани хIанз йоаржаяь хилар. Цун-ца дувзаденна тIа-тIа чIоагIагIа тIагIорттадаь хьалхайоахаш я ду-нен халкъашта юкъерча коммунизма-на духьала лоаттабеча къовсаме хьашташ цаIаш» хиларах къаман су-веренитет дIакхоссара идея. Из идея эггара чIоагIагIа кхеткаеш хIанзаара США-ра Бразиле посол Васко Лейтаю да Кунья ва.

Коммунизмана духьаларча исторе кампани йоаржаяьча къилбаседаамери-кански империализма идеологий те-шамегIа болча гIончашца кIеанга бац Латински Америке шоашта йоккхо хIамилг луш хиларах хIанзарча ка-питалистически дунен эггара зула-мегIеи реакционегIеи долча низий гера леладерий роль кхоачашъеш бо-ла профессораш, дипломаташ, журна-листаш, политически деятелаш. Ма-салана лаьрхIа дувца мегаргдолаш да «Латински Америкерча демократе проблемаш» яха книжка дукха ха йоаццаш арахийцача къалха Эквадора президент хиннача Гало Пласа а ишт-та «Эквадорера коммунизм» аьнна корта а болаш меткIаьлей книжка арахийцача цхьан Хорхе Креспо Тор-раль яхачун а гIулакхаш. Из а вож а шаккхе къарлу Латински Америка-на Iалаьмате боккха кхерам ба ком-мунизмагахьара яхаш, латиноамери-канцаш тIахьех цар шоай мехкех коммунизмана духьалара бастионаш яра, США тешаме цхьоагIонхой хила-ра.

ТIахьожжабаь а хIара денна а ком-мунистически идеяшта духьала къов-сам лоаттабу Центральни Америка мехкашка шерра доаржадеш долча «Комбате» яхача журнало а. Цунца къахьегаш ба Ромуло Бетанкур — хьалха хинна Венесуэла президент, Хосе Фигеррес, Рауль Айя де ла Тор-ре, Эдуардо Сантос, «Социалист» Норман Томас, Луис Альберто Монхе санна бола коммунизмана духьалара боккхий идеологаш.

Талхаш латта империализма систе-ма хIалак ца хулийташ кIалхаръак-кхар духьа американски империалис-таша вIашагIтехача гIонна долча эс-карцарча цхьаболча наьха мара цIе-раш яьхаяц вай. Латински Америкера антикоммунизм — из я неоколониа-лизм тIехьашка лечкъаш йола маска.

Цхьабакъда, е США монополеша коммунизмана духьалара кампани вIашагIъехкача телача субсидешта а, е неоколониализмо хIилланца лела-еча маневрашта а могаргдац дегIа-ухаш дола истори юхасоцаде. Рево-люционни хувцамий михо теркаю Ла-тински Америкера даькъаза баьнна-раши тоIабаь боахкараши кIалъувт-таш йола байракхаш.

В. БОРИСОВ.
(ТАСС).

Лораде къьнара памятникаш

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дузача юбилейна даха деззача тайпара накъадахе кийчлучь хана вай мехка чIоагIа уйла ю исторически памятникаш лорадара гIулакхa.

Къьстта а ала доагIа из къахьегамхой патриотически уйланца хьалкхебара лоархIаме фактор йолча граждански Сийлахь-боккхача Дай-мехкен тIемай памятникех.

Кхы кIезигагIа лоархIам болаш гIуллакх дац материальни культура памятникаш, архитектурни гIирсаш, археологически памятникаш лораделга а. РСФСР культура министерства енна указани кхоачаш а еш, 1-ча июлера денз 20-ча июле кхаччалца ЖIайрахьени Эсен чIожешка — лоаман ГIалгIайчене — экспедици яхийтаяр Нохч-ГIалгIай республикански краеведчески музея архитектурни памятникаш малагIча хьала тIа да хьежа аьнна. Дагадоххарах аргда вай цу тайпара экспедици республикански краеведчески музея духхьашха яхийта хилар.

Экспедицена юкъе бар археолог исторически Iилмай кандидат В. И. Марковин, гIишлошъяра инженер А.-Г. Д.Тангиев, архитектор Х. Ц. Мингусов, кинооператори фотографи вола В. И. Бочкарев, Нохч-ГIалгIай историе, метта, литература Iилма-тохкама института Iилман болхло С. Умаров, кхыбараш. Экспедице никъ дIабахаб Фуртоге, Харпе, Вайне, Мальт-Лоаме, Фалхане, Мицхале, Эгикхале, ТIаргима гIолла «Ткъобiаь-Ерды» яхача храмага кхаччалца.

ГIалгIай лоамашкара Iалаьмате дукха архитектурнии археологически памятникаш тоьал дика Iомаьдаьдар археолога Л. П. Семенова кулгалца 1925—1932 шерашка цига иха хиннача экспедицеша.

ЧIоагIа халахетар деш гIулакх да профессора Семеновеи архитектора Щеблыкинеи 35—40 шу хьалхагIа шоай йоазонашка дийцача лоархIамерча къьнарча памятникех дуккхадараш геттара деха дIадаьнна хилар. Вож юхедисараш а иштта деха дIадалар кхерам болаш да, нагахьа санна уж ца талхийтара хIанзза а денз оарцагIа а даьнна де дезар ца дойя. Оаха техкача юкъерча бIаьшерений памятникашта юкъе чуIеи — дов арадеи хьалъяь вIовнаш, кераста дьнера храмаш, язычески ды лелабеча хана хинна еза моттигаш, къулбаш-кашаш, дуккха вIашагIдоахка гIона хьисапера гIирсаш, ахаш лаьттах Iочудаха кашмаш.

Массе оагIообахьара тохкам бир вай эрерча XII-ча бIаьшерена хьалдаьча, КъилбаседаКавказе ший тайпара кхы цхьаькха доацаш долча христиански памятника.

Къьстта лоархIаме да Аьгикхалара, ТIаргимара, Аьрзера юкъерча бIаьшерений замалахьа гIирсаш дара говзал гIалгIай йоккха хинна хилар хьахьокхаш дола памятникаш хиларах тарра чIоагIа хьашт долаш йола архитектурни ансамблеш ца талхийтар. Аьрзера вIашагIдоахка гIирсаш дов араде хьалъяьча 9 вIовнахи чуIе хьалъяча 20 гIалахи латташ да. 20—25 метр лакхача вIовнех йиъ дикача хьал тIа я. цар хIанз а ца талхаш латт лагIаш дола герза боехьаш.

Вай хана а шоай диколца цецвоаккхаш да уж гIирсаш. ГIалгIайчен лоамашка дика наькъаш дехкачул тIехьагIа,- шеко йоаццаш, Аьрзе, ТIаргима, Аьгикхала дукха оха болалургба туристаш.

Памятникаш дохадара царца наха леладеча гIулакхаша миссел чIоагIа Iоаткъам бац хана йIоахало. Юрташкарча наха чуIе яьча гIалаех доахан чулоаттаду моттигаш яьй, вIовнех шоашта чуIе моттигаш яьй бежа Iуша. Цар пенех къорган йоак. Дуккха моттигаш я бежга боахкараша гIирсаш доха а деш цигара кхера шоашта боахаме эшача гIулакхашка дIаухийташ.

Дуккхача гIалашка бIарчча гувнаш кхо Iайнад. Экспедицена цу тайпара моттигаш нийсъелар Аьрзе, Аьгикхала, ТIаргима. Цхьабакъда, къьнарча памятникашца къьстта а телха гIулакхаш леладу хьалхаваьнна кулгалдеш саг а воецаш цига ухача туристашеи дешархошеи.

Цар, кашеш хьоахкаш, цар чура дIакхухь лоархIамера археологически материал, декъий дадеча чу а буалаш; бIаьш шерашка цига яьда байнача наьха тIехкаш ераккхувс. Кашашкара шоашта кораяь хозакетеш йола кIамаш шоашца дIаккхухь. Цу тайппара, Iилманна чIоагIа хьашт долаш дола уж кашаш Iилманна пайдана доацача доахаш дохадеш латт. Археологически памятникашта къьстта доккха зе ду Грозненски берий — туристски базо вIашагIъеттача походашка дакъа лоацача бераша.

ХIара дешархочо — похове дакъа лоацачо — ший декхар лоархI шоай школеи музеяна «экспонат» хьолгах. ХIамаш гульяра бераша шоайла яхь а лелаеш, шоей сакхеташ ца хиларах археологически памятникашта доккха зе ду.

Республикерча берригача наьха декхар да къьнара памятникаш лорадар. Иштта юрта боехема министерства а лоамашка летта къьнара памятникеш лораде аьнна цо ший фермаштеи откормочни пунктештеи указани яла еза.

Иштта кхайк тхо просвещене министерстваген берий туристски базагеи байнача нахаца дIайийкка хIамаш туристалкеи дешархошкеи дIа ца кхахьийтар, кашаш оахкилга царна ца магийтар дехаш. Нохч-ГIалгIайчен лоамашкара памятникаш дерригача халкъа, ерригача паччахьалкхен рузкъа да. Уж хьаахча бокъо яц СССР Iилмай Академе къьстта мукъа а бенна вакийтача сага мара.

Памятникашкара хIамаш дIакхахьар, уж дохадар, шоашкара ахкар — вIалла а могийташ дац.

Юкъерча бIаьшеренашкарча дерригача памятникех эггара лоархIам болашагIа да архитектурни памятникаш — Аьрзера, ТIаргимара, Эгикхалера вIашагIдоахка гIирсаши «Ткъобiаь-Ерды» яха храми (ГIалгIайче) «Уой-педа» (Нохчече). Уж гIирсаш лорадара эггара гIойленагIа кургда заповедникаш я аьнна уж дIакхайкадар, союзно-республикански лоархIамера памятникаш а даь уж РСФСР культура министерствена дIакарадалар. Шеко яц, туристически маршруташ яхкеро, юкъерча бIаьшерений памятникаш шерра дIадовзийтаро Iалаьмате дукха советски кхыча мехкийн туристаш цига тIаозаргхилар а памятникаш лорадара, тоадара, леладера дIацодар шолконца юкхметтаоттаргхиларех а.

М. ОШАЕВ.

Республикански краеведчески музея Iилман болхло.

БЕРАШТА ЙОЛА ПРОДУКТАШ

Сенца кхаба деза бер, нагахь санна наьна шура тоъаш ца хилча? Дукха къона ноаной ба из дош дагадовллаш. Шура йохка моттигаш дукхха хиларо СССР-е бизза кхоачамбу берашта эшача кхачан продукташца. Цхьабакъда, Iатта шурийца яц бера эшаш йола ерригa средстваш, цудухьа берий кера эша смесаш кийчъе езаш хул.

Цу гIулакха дикка дукхагIа арахеца лаьрхIад шурий екъа продукташ. Царца я сихха яшаш йола йокъаль шура, лактон, релактон, кхыяраш. ДегIа пайдана хиларга диллача цIена Iатта шурел дикагIа я сихха яшаш йола екъа шура. ДIайхача чаьла тесса шекар санна сихха яш из. Распылительни установкашка пастеризаци а еш цул тIехьагIа йокъа а еш, кердача шурех кийчъю из. Пастеризаци яле хьалхагIа шурех лактоза — продукта чам тоабеш, из дегIах дикагIа латтийташ, ца талхийташ дола шурий шекар тох продуктах.

ГIоарал дайнача берашта юаяра шурий промышленноста Iилма-тохкама институте кийчъеш а лактонеи релактонеи технологи а рецептура а. Лактон яхар — из я хьалхагIе а пастеризаци яьча а бактерен къьстта культураш техача а йиъкъача шурий смесах йоаккхаш йола ах хьаьна шурий продукт. Иззамо йолча технологеца йоаккх релактон а, цхьабакъда, цунца я шура, хьоарен коартолийн крахмал, свеклах даь рафинированни шекар, шурий кислота. Безаме, мисто чам болаш я лактони релактони.

Эррига екъа берий продукташ къьстта пайдана я наькхах доахкача, гIоарал дайнача, ханал хьалха даьча берашта. ХIанз Украина предприятешка арахеца йолаеш я шурий смесаш. ДегIах дика дIалаташ хиларал совгIа, уж чIоагIа маькe я цIагIара температура а йолаш ца талхаш дукхач а хана яда йиш йолаш хиларца.

Ирина ЧЕРТКОВА.
(АПН).

КИЕВ. ВЛАДИМИРСКИ ГУВНА ТIАРА ДIАХЬЕЖАЧА ГУ ДНЕПРА СУРТ.
А. Катковеи К. Шамшинеи сурт. ТАСС фотохроника.

«ТЕРЕКА» ТРЕНЕРА ДУВЦ...

Мехка хьалхара моттиг йоаккхача юкъе соахкарчул дукха а вогIа ловз «Терека» футболисташ укх шера. Эшача хана а мишта эш: шоаш санна цхьан классах йолча командел, шоай стадиона тIа. Иштта мела «Терек» ца ловза дукха ха яр.

Царна а кхыча а хаттарашта жоп дала дезаш яр республикански спортивни пресса, радио, телевидене федераце «Терека» команда кулгалхошна — вокхагIа волча тренераца А. Келлераца, тренераца О. Колоныцаца команда капитанаца Х. Даниловца городской шахматни клубе яь пресс-конференци.

А. А. КЕЛЛЕР: пресс-конференци юкхера а, дIайолаенна дика хет сона, дукха ха яр ер гулъе еза ха хьатIакхьча. Командерча гIулакхех гуччахьа къамаьлаш де деза вай футбол езарех цхьабараш цкъаза шоаш ца кхетарах дувцаш дола харц хабараш соцадар духьа. Бакъдар аьлча, «Терека» команда халача хьала тIа я. Квалифицированни футболисташ тоъац тхона, цудухьа дуккха моттигаш нийслу тха кIаьд беннача е цхьан юкъа спортивни формах баьннача футболисташта когаметта дIаоттабе нах боацаш. Нах эш командана — къона, ловзарца чIоагIа безам бола нах. Тха дублеца дукха ба дика ловза ховш бола футболисташ, цхьабакъда, халахете а. царех а доахк кхоачамбоацараш. Цхьа Вырыпаев мара Iемавале тамаш я кертерча состав юкъе ловза вахийта мегаргволаш. Физически даннеш дика йолаш ва Морозов, цхьабакъда, тактически хIанз а геттар мела ва, цу тIа а пунна тоъаш яц спортивни дорхал. Комбинацеш а еш, хоза ловз Шаулов, цхьабакъда, наIарашка бургац дика чутоха вIаштIехьдалац цун. Уж кхоачамбоацараш тхоашка дIадоахалургдий-дений — сона хац, вешта тхоашта могар де-м хьожаргда тхо. ХIаьта хIанзарчоа тхоай йолаш йолча составаца ловза дезаргда тха».

— **Командацара малагIа линеш я кердаяха езараш?**

А. Келлер: Мишта аргдар шуга из? Боккъалдар аьлча, чIоагIа мела моттигаш я тха массайолча линешка а. Бургац хьайоаккхача хана дика ловз Каюшников Виктор. Масса лел из, цхьабакъда, позиционно ловза хац цунна. ВIалла бокъо а йоацаш шийгара централни защитника зона дIа а кхессе, цхьаь вут цо Рыженков. ХIаьта вокханна ца тоъар массал я, цудухьа форвардашa массалца тIехьавут из.

Массаза а полузащите ловзараш Данилови Салькови ва. Боккъалдар аьлча Данилов дика ловз. Цхьабакъда, юкъ-юкъе салаIийтача бакъахьа долча хазага кхаьча ва из вокххалга диллача. Цхьабакъда, цун когаметта дIаоттаве саг вац. Командана юкъе техниках эггара дикагIа кхеташ болча футболистех цаI ва Сальков. Цхьабакъда, ловзача хана уйла яц цо. цудухьа каст-каста технически гIалаташ а ду.

Массехк дош аргда аз нападенех. Ловзача хана эшача денапах цхьаккха хIама даллац Косовах. Хьинар ца къовсаш противникаца къовсам латтача хана цо бургац чутохарг ма йий аьнна догдоахийла яц. Къовсаме духьалъотта везача метте, цунна юкъеравала гIерташ хул из. Сезон йоланнача хана дика ловзаш хургва аьнна хеталалийтадар Михеева, цхьабакъда хIанзалца цо хьахьекха цхьаккха дика хIама дац.

— **ХIаьта Михеев-м Россе сборни команде ловзаш а ма вий, дика а ловзаш?**

А. Келлер: Тамаш а яц. Сборни — сборни я, хIаьта цунна юкъе ловзар сийле йолаш а да. Сборнена юкъе массаза а цхьа тайм ловзаю цо. Сборнена юкъера моттиг лаца ший бокъо хилар хьахьокха гIерташ ва из. Массаза а шийна хеттача тайпара, оаха — тренераша ловзара оттаяь установкаш теркал ца а еш ловзара тIера ва Чупахин. Цхьабакъда, мел аьлча а. тIеххьара ловзараш дика чакхдоах цо. Хьалхарчул вогIа ловза ваьннав Цинцадзе. Эггара кертера дар фуд аьлча, из да. массаза а денал чIоагIа хилар команде. Масала лаха гаьна ваха везац: хьадагайоhийтаргъя вай казански «Рубинаца». хинна матч. Матч чакхъяла 14 минот йисача хана бургац чутехар тхона. Деррига низаш оарцагIа а даьха юха нийсдала дезача метте, (цу тIа а «Рубино» яьккха совле сов йоккха а ца хилча) тха кагийча наьха бухь чубахар.

— **ХIаьта «Ростсельмашаца» хинна ловзар?**

А. Келлер: Укхаза дукха гIалаташ дир тха защитникашеи вратара Козловеи. Цул совгIа, сел лоацача хана ростовчанаша шоай говзал иштта лакхьерг ма йий аьнна дага а дацар тхона.

— **Фу де деза команда ловзар тоадара?**

А. Келлер: Эггара хьалха, тренировкаш яра дика база хила еза. Маларра аьлча, тренировкаш е моттиг йолаш яц тхо. ВIалла аьттув боацаш я ЧIишка вIашагIйоллаш латта база. Тренировкаш яраи салаIараи ца хилча йиш йоаца хьалаш дац цига. Цудухьа футболисташ дика ловзилга царгара хьадеха дезилга хала хIама да. Тхоай хур дерга оаха кхыча городий командашка ловзаш бола грозненцаш команде юха чубоалабара, «Б» класса командашцара къона, говза футболисташ беха а мег. Майрра хьаюкъеозаргба оаха тхоай дублепара кагирхой а. Лоалахарча республикаша дIадоладаь гIулакх хьал а лаьца, кагирхой футбольни школа юллаpe бакъахьа яр Нохч-ГIалгIай АССР просвещене министерства.

— **Команде спортивни режим лелаяра гIулакх мишта латт?**

А. Келлер: Шкодини Ступакови дIаваьккхачул а Каюшниковнеи Косовнеи цIенхаштта бехк баьчул а тIехьагIа лена командера дисциплина дакхъеннай. ХIанз спортивни режим футболисташа толхаяь моттиг яц тха.

— **Футбол езарашка фу ала лов хьона?**

А. Келлер: Эггара хьалха, шоай команда дукхагIа езаш уж хилар а шоай безам цар хIанзалца санна хьа ца хьокхар а лов тхона. Вайцига фу ду аьлча, вай футболистагара гIалат даьлча, цунна тIехьа цу сахьате шоран корч етта болалу, ловзара юкъера вIаравакхха из яхаш цIогIарч детт. Иштта оамал йолаш бац Ереванера, Ташкентера, кхыча городашкара футбол езараш. Цига кхы а чIоагIагIа бол езараш. Цига кхы а чIоагIагIа хьалоац гIалат ваьнна футболист. «Терека» ловзара юкъе кхоачамбоапараш дукха да, хIаьта а. футбол езараш раьза хургболча тайпара ловза а мехка хьалхара моттиг яккхар духьа ловзача йоагтIаш йола моттиг лаца а хьожаргда тхо.

ГРОЗНЕНЕЦ ХЬАЛХА ВА

Вайна махарра шахматех ловзаш СССР-е хьалхара моттиг яккхара яхь дIахьош я городе Вильнюсе. Цу яхьа—9-гIеи 10-тIеи тур чакхъьннай.

Дика лайзар цига спорта мастер грозненец В. Дорошкевич. Итт тур йистеяьнначул тIехьагIа иттнех ворхI очко я цун. Омскерча спорта мастера Русакова 6,5 очко я, хIаьта дунен халкъашта юкъерча гроссмейстера Суэтина (Минск) иттнех—ялх очко.

В. ЛАНСКОЙ.

АРМЯНСКИ ССР. Ленина орден лелаеча Каджарански пIаста-молибденовой комбинате дахача шера бIаьш сомаш хиллал лохдаьд молибденовой концентрата цхьан тоннага дIалодар.

Из беркат даьннад флотационни машинашта модернизаци яра, лоамантранспортни канатни наькъаши оборудованни толашагIа хулийташ тоадара предприяте чакхбаьккха боккха болх бахьан долаш.

Сурта тIа: комбината канатни наькъий мухьаш доассадеча майда тIа воаллача.

Г. Бандарсаряна сурт.
ТАСС фотохроника.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

«ГЕНЕРАЛЬНИ БУНТ» ХЬОАЯРА БАХЬАН

Геттара хьокхаме политически спектакль ловзайир Бонне. ЦаI шоллагIчунна тIехьа водаш отставке бахар бундесвера кертера деятелаш — генеральни инспектор (командующи) инарал Гейнц Третнер, тIема-фецарча низий инспектор (командующи) инарал Вернер Паницки, кхоалагIча тIема округа командующи инарал Папе. Бокъонца аьлча бундесвера кертелатта команда ераш хувцабеннаб.

«Генеральни бунта» дIанара хьисапера реакци формально дIайолаеннай инарала Паницке «Старфайтер» яха американски самолеташ эцара хьакъехьа яь решени тIема специалисташа ца а йоаккхаш, политикаша хьалхаяьккха хилара ше раьза ца хилар дIа а хьокхаш, цун интервью кепатеха араяьккхача дензь. Ховш маларра, укх тIеххьарча шерашка цу тайпарча 61 самолета катастрофа-хиннай; 30 совгIа летчик вийнав. Цхьабакъда, ший протеста кепатохийтача хана Паницкена дага хиннараш дика уйлаш вIалла а яцар. «Таймс» яхача лондонски газета боннски корреспондента цу интервью бахьан ха гIерташ уйла еча хана чIоагIа доккхал деш белгалдоаккхар, из кепатеха араяьккхале хьалхагIа инарал Паницки дагаваьннав вaь ди дезде ший цIагIа вIашагIкхийттача бундесвера кхыча инаралашца, яхаш. Цу тайппарча критически къамаьлашта тIеххьа къаьгга хьагуш ду дуккхачар барта а баха, Германе Федеративни Республика оборона министра Кай-Уве фон Хассела гIанз кIалхара кIоаргга оахкаш латташ хилар. Малхбузенгермански дунени кепайоазоно яь из вывод бакъйир Третнер отставке вахаро. Формальни бахьан дар салташта юкъе болх бе а хIаьта иштта эскара юкъе профсоюзни литература доаржаде а профсоюзашта мукъа луш долча оборона министра приказа из раьза ца хилар. Из, газеташа маьздарца, «бундесвера салташта хьехам луча ший концепцешта кхераме» лаьрхIад Третнера.

Цхьабакъда, уж берригаш а отставке ухийташ моттийта доаха бахьанаш ший тайпарча пропагандах лелаш да кIоаргагIа долха овлаш къайладахар духьа. «Ди вельт» яхача газето деча тешамах ден повестка тIа оттадаьд «тIема кулгала кIоаргга реформа яра а тIема командии иерархенеи оборона министерстве керте латтача гражданскичарнеи юкъера гIулакхаш эргадахара а хьакъехьа военничар дIадехараш». Кхыча дешаца аьлча, инаралий шоай безам хиннаб ФРГ герзашцарча низашка доал де а политически деш къоасталеча хана къьстта бокъонаш шоашта яха а. Цудухьа, хьахезача хоамаша яхачох, Третнера дIадийхад, бундесвера генеральни инспектор оборона министра доалера ваьккха ца Iеш, министера ранг а шийна дIакхоачаелга.

«Шпигель» яхача журнало, иштта эттача хьала мах ше беш, белгалдоаккх, Третнера гIулакхаша хьа ма хьоккхара, «генерал-лейтенант волаш веннача Гитлерал тIехьабисача инаралаша хIанз юха а шоаш лерхIар кхоачашдар духьа цхьана отставке бахара методех пайда эцаш хилар».

Исторически шолхаменаш цхьа бахьан доацаш яц. Германски милитаризма традицеш хувцаеннаяц. Германски тIема каста массаза а гIиртай граждански администраце тIахьожама кIалхара дIаяла. Цо сенга кхоачаваьв дика ховш да дунен шин тIема опытах. Духхьал из бахьан долаш боннски инаралий «бунто» ситIаръяьккхай европейски общественность. «Дейли миррор» яхача английски газета боннски корреспондента Денис Мартина бокъонца гуччахьа язду цу ситIарлонах. «Iаьдал ший бе долдара е исполнительни Iаьдалгахьарча тIахьожамах мукъаялара даькъе генеральни штабо дIадекаш дола моллагIа а хIамаш, — белгалдоаккх цо, — укх тIеххьарча кховзткъе итт шерарча германски историега а хьежа кхетаде дезаш да... Дунен шин тIемахи германски военни барий трагически интригехи дагадоагIараш хIанз эттa хьал ситIара ца йоалаш Iе йиш йоацаш села чIоагIа да».

ХIанз этта хьал дувцара 1-ча сентябре сихха вIашагIтехар оборона дешанта йолча бундестага комиссе заседани. Хьакхайкадир инаралаш отставке бахара бокъонца дола бахьанаш «наха а ховш тохкаргда» аьнна. Цхьабакъда, боннски Iаьдалий гIулакхаша тешал дер кхыдар да — цу «бунта» бахьан къайладахьа гIертилга. Масала, 29-ча августе пресс-конференце гулбаь журналисташ Третнери Паницкии отставке бахар цар шоайла барта цхьаккха хIама долаш дац», шийна Хасселаи инаралаштеи юкъе вIашдухьаленаш а раьза боацаш моттигаш а оттарах хьахиннар да, яхаш тешабе гIерташ кхо сахьат гаргга ха яьккхар оборона министра Хассела. Баьнна бохам къайлабахьа гIертилга хьахьокх мукъадаьннача гIулакхаш тIа нах сихха дIатIабахийтаро а. Бундесвера генеральни инспектора гIулакха тIа хьожаваьв гитлеровски генштаба школеи эпсар хинна, фюрера шийна тешаме хеташ лелаваь Ульрих де Мэзьер, хIаьта лаьттан тIарча низий командующелла — инарал Йозеф Моль. ВВС керда командующе гIулакха тIа инарал-лейтенант Иоганнес Штейнгоф вохийтаргва аьнна хеташ да. Газеташа яздечох, иштта ВВС кулгалхоех 6 инарал кхы а хувца безам ба Хассела — «къонагIеи хIанзара система дикагIа йовзаш болеи эпсараш дIатIа а бахийта».

Правительственни гIозарашка къайлахьош дац, уж хувцамаш дара беш болча сухало «политически кулгалхоша шоай гIулакхаш хоадамболлаш чакхдоахилга бундесвера дIахьокха дезаш хилар». Бонна доал деча гIозарашта хетачох, цуна тешал де дезаш да Хассель хIанз укх сахьата оборона министра гIулакха тIа вусаш хилар а.

Боккъалдар аьлча, цу тайпара «бунт» хила йиш йолаш яцар ФРГ хIанзарча кулгалхой ерригача политико бундесверски генералитете милитаристски гIулакхаш юхадийндара новкъостал ду мара.

ДЕ ГОЛЛЬ НАЬКЪА ВАХАР

Август бутт бовш Африкаи Азеи мехкашка ваха араваьннача Франце президента де Голла лаьттанна гонахьа го баьккхачул тIехьагIа бе безаш бола никъ доазол дехьарча кепайоазон тIа шерра бувцаш ба. МалагIа бахьан за французски президента хьоча наькъа сел чIоагIа уйла тIайохийташ хилар?.

1-ча сентябре Камбоджа столице Пном-Пене 60 эзар саг а гулвенна хиннача митинге де Голла дIакхайкадир ВIашагIкхийтта Штаташ цхьаккха бокъо а йоацаш Къулба-Малхбоален Азе гIулакхашта юкъегIертарах, Вьетнама духьала цо доаттаю агресси бахьан долаш уж чIоагIа бехке еш дийка дешаш. «Тайжача океана дехьарча берда тIара венача кхыча мехкахочун мукъах Азе халкъаш гIорг ма дий аьнна хетадала цхьаккха хIама дац», — аьлар Франце президента, шоай бIунаш Къулбехьен Вьетнамера арадоахилга могадир цо ВIашагIкхийттача Штаташта. Ала дезаш да, ше дийцачох президент де Голль дика кхеташ хинна хургволга. Франци а ма гIиртаярий цхьан хана «кхыча мехкахочун закоцаш» Индокитая халкъашта качдохка, цхьабакъда, из цхьаккха а хIама ца хулаш дехар.

Камбодже волча хана Вьетнама Демократически Республика правительства викалах кхийтар Франце президент. Уж вIашагIкхетарах хIанз укх сахьата ховш цхьаккха хIама дац. Французски делегаце гIозарашка хоам-м бир, ДРВ викала Нгуен Пхыонга президента Хо Ши Мина послани де Голлага дIа а еннай, хIаьта французски оагIон официальни викало вIашагIкхетар «ДРВ полномочни викалаца шийца духхьалара бувзам оттабар» санна лоархIаш дашхь а даьшхал аьнна.

Де Голль Пном-Пене хилар хIанз цо доазол дехьа бихьача наькъа юкъе керттерчарех лоархI дем баьхараша. Американски бIунаш Къулбехьен Вьетнамера арадаха аьнна тIом даттачара вIалла гаьна йоацача моттиге баьча тIахьехамо, Пном-Пене ДРВ правительства викалаца из вIашагIкхетаро шерра откликаш хьоайир дерригача дунен тIа. Цхьабакъда, Вашингтоне сихха хьахайтар шоаш «официальни боацача наькъаца дог даьнна хилар», хIаьта «Нью-Йорк дейли Ньюс» яхача реакционни газето могаду французски президента бу тIахьехам теркал ца белга а Вьетнамерча тIема «эскалаци» дIахо хьолга а. Цхьабакъда, Вашингтонера а корабоагIаргба де Голла тIахьехам вьетнамски авантюра дIахорча перспективай цIенхаштта уйла яра дола бахьан хургдолаш бола нах.

ДIахо а ший никъ беш ва де Голль. Из хIанзле «Французски» Сомале а Эфиопе а кхаьчав. «Французски» Сомале административни центре Джибуте кхычарех тийша хIама доацаш шоаш бутилга дIадехаш Франце юхе йисача цу африкански колоне бахача наха яьча демонстраце теш хилар де Голль. Эфиопе столице императораца Хайле Селассиеца переговораш хинначул тIехьагIа де Голла кулг яздир культура даькъера гIулакхаш дегIакхувларах йолча конвенцена, Iилмани технически гIулакхаш цхьана леладара хьакъехьа яьча соглашенена. ОагIонаша юха а къьстта уйла тIаяхийтар Вьетнамерча тIема. Аддис-Абебе де Голла яьча переговорий из аспект «дунен халкъашта юкъерча машара масс оагIорахьара кхераме хила тарлуш бола «Вьетнамера тIом соцабар духьа «кхоалагIа дуне политически оарцагIдаккхара» новкъостал де. из гIертар санна лаьрхIар французски кепайоазо.

Ше хьу никъ юххера чакхбоалача хана Океанерча французски доалахьенашка гIоргва де Голль. Хьакхаьчача хоамех, 10-ча сентябрь из тIахургва Таити яхача гIайрен районе аргIанара французски ядерни тохкамаш деча. Франце деча ядерни тохкамашта чIоагIа критика ю Францена шийна чухьа санна, иштта дунен тIарча дуккхача кхыча мехкашка а.

К. БЕЛЯЕВ.
Н. ТУРКАТЕННО.
(ТАСС).

Вай доттагIий болча

БУДАПЕШТ. Венгре кхашка чуийца даьннад ка бола ялаташ. Укх шера хIара хольда тIара (0,57 гектара тIара) баьнна кIи хьувкъам 12 центнерга дIакхаьчаб.

Из толам баькхаб дIадийнача ялатех 10 процент бIаьстий Iаьржа ихача хишеи лаьтта кIалхара тIадувлача хишеи доадаь доллашехьа а. Хьувкъамаш лакхдар бахьан долаш торо хиннай ялатий культураш дIае 3.8 миллион хольд а ца къестаеш (мохи мукъабаккхалехьа иззал къестайора). 2,3 миллион хольд къестае. Цу майда тIара чуийца ялат мехка кхоачам балла хул.

Ялаташ чуэцаш латтача хана дикагIча комбайнерий яхь яьржаяр хургйолча ВСПР IX съезда сийна. Цу яхье котваьлар Капошвара паччахьалкхбоахама комбайнер Ш. Шракта, цо «КС» тайпах йолча советски комбайнаца аьрда 20.642 центнер чуийцар. Из яхь лоаттаеш 111 комбайнеро сезонагIа цхьацца комбайнаца чуийцар 7000 центнерал тIех ялат.

* * *

БУХАРЕСТ. Юкхьанцарча даннешка диллача, Румыне укх шера чуийца деррига ялат планах лаьрхIачул дукхагIа да.

1962—1966 шерашка кIа дахара итогашка хьежар шин дийнахьа хиннача арггIанна йолча юрта боахама лакхагIарча совета шеръьча заседане. Совето хьежа а хьежа, гIанйцар укх пятилеткагIа цун хьувкъам алсамбаккхара де могаду гIулакхаш. Белгалдеш да, масала, лакха хьувкъам бувла кIи тайпаш дIадув майдаш шеръелга, химически удобренеех толашагIча боарамегIа пайда ийбелга, дуккха а кхыдола агротехнически гIулакхаш делга.

* * *

ПРАГА. Электрификаци яь йоалаш латт 187 километр бIаьхача Кутна — Гора — Гавличкув — Брод болча машиннаькъа. Цу участкана электрификаци яр — йиълагIча пятилетке (1966—1970 шш) Чехословаке машиннаькъа транспорт дегIакхувлара декхарех дола цаI да.

ЧССР — геттара листа дада машиннаькъаш дола мохк ба. Цудухьа керда наькъаш дохкилга белгалдаш планаца, цхьабакъда, ерриг а уйла машиннаькъий транспорт технически дегIакхувларан из толашагIча гайпара тоаярах тIаерзаергья. 1966—1970 шерашка 1100 километр дIоахал долча машиннаькъашта электрификаци елга белгалдеш да. ТIаккха электрификаци яьча наькъий дIоахалах 2800 километр хургья. 1970 шу чакхдалалехьа дукха хIама ца эшшаш деррига машиннаькъаш электрически, дизельни, дизель-электрически, дизельгидравлически мухь озарга доахилга лерхI.

(ТАСС).

Редактора зам.
А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгIа

6 сентибра

РАДИО: 8.35 — «Къона тIехье» яха передача (гIалгIай меттала). 16.00 — Нохч-ГIалгIай иллеши ашараши. 16.30 — «Сийлон къахьегам» яха очерк (нохчий меттала). 17.15 — Индустриальни Нохч-ГIалгIайче (эрсий меттала). 17.30 — «Къонална» яха передача (эрсий меттала).

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНЕ: 18.00 — Передачай программа. 18.05 — Берашта. Фаьлгаш (нохчий меттала). «Лоалахой» яха фаьлг (эрсий меттала). 18.30 — Мультфильм. 19.00 — Телевизионни кердадараш (нохчий меттала). 19.15 — Къахьегам дукха беза лаьттанна». Киноочерк (нохчий меттала). 19.25 — «БIаьстен оазаш» яха бакъдолчох тIера хьанийца фильм. 19.45 — Бийса са тийна хила шуи, бераш! 19.55 — Киножурнал. 20.05 — Телевизионни кердадараш. 20.20 — Бакъдолчох тIера хьанийца фильм. 20.40 — Передачай программа. 20.45 — «Аьрзей чIоже» яха телевидене грозненски студе фильм. 20.55 — «Стряпуха» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора—2-41-23; редактора зам.—2-30-91; бехктокхама секретара—2-45-48; партийни вахарен, промышленнии, юртбоахамеи, культурая, письмойн отделий—2-25-72; корректорске—2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-30-91; ответственного секретаря—2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ04432. Заказ 4521.